

Park Rams Woerthe te Steenwijk

Beheervisie 2022-2042

Albers Adviezen Historische Parken

Anja Guinée – Landschapsarchitectuur

Park Rams Woerthe te Steenwijk

deel 2

Beheervisie 2022-2042

Opdrachtgever: Gemeente Steenwijkerland

Contactpersonen: René Binnenmars
Jos van Dijk

Maart 2022

Auteurs:

Dr. Lucia Albers

Ir. Anja Guinée

Albers Adviezen historische parken
Hietveldweg 25
7361 AB Beekbergen
055-5061395 / 0651003231
info@AlbersAdviezen.nl
www.historischeparken.nl

Anja Guinée – Landschapsarchitectuur
Statensingel 92A
3039 LS Rotterdam
010-4657171 / 0613254293
awj.guinee@kpnmail.nl

Inhoud

Inleiding.....	7
1 Ontwikkelingen 1999 – 2019.....	9
1.1 Herstel van park Rams Woerthe	9
1.2 Ruimtelijke ontwikkeling rond het park	10
1.3 Ontwikkelingen in gebruik.....	12
2 Stappen vanaf 2019.....	14
2.1 Gemeentelijke ambities voor Rams Woerthe	14
2.2 Uitwerkingen tot nu toe	15
2.3 Financiering en prioriteiten	16
2.4 Toetsing aan monumentwaarden	16
3 Visie op beheer park Rams Woerthe 2022-2042	17
3.1 Behoud en versterking monumentaal ontwerp.....	17
3.2 Toevoeging van nieuwe elementen	17
3.3 Betere ontsluiting voor voetgangers en fietsers	18
3.4 Verbetering samenhang met aangrenzende gebieden.....	21
4 Voorstellen voor kwaliteitsimpuls passend bij Rams Woerthe.....	23
4.1 Lijst van de belangrijkste voorstellen	23
4.2 Toelichting op de voorstellen	24
5 Het park van Copijn nu en in de toekomst.....	43
5.1 Streefbeeld per deelgebied met beheermaatregelen, projecten en prioriteit.....	43
5.2 Diverse aanbevelingen	83

Inleiding

In de beheervisie Park Rams Woerthe 2022-2042 vindt u vele nieuwe projectvoorstellen en beheeradviezen. Die hangen nauw samen met het eerder verrichtte historische onderzoek (deel 1) en de ambitie van Steenwijkerland om de gebruikswaarde te vergroten. In de tekst worden ook de voorafgaande ontwikkelingen en de gemeentelijke ambities plannen benoemd.

Opdracht voor beheervisie

In juni 2019 is de gemeente gestart met een *Kwaliteitsimpuls voor het park Rams Woerthe*, waarbij de mening van de inwoners van Steenwijk voorop staat. Hen is gevraagd naar hun ideeën over het park en vervolgens zijn die besproken met ondernemers en vertegenwoordigers van culturele instellingen, waarna de diverse wensen zijn gerangschikt op volgorde van belang voor de gezamenlijke insprekers. Extern landschapsarchitect Frans Beune heeft op grond hiervan een ‘structuurplan’ opgesteld (2020), dat is besproken met de Werkgroep Rams Woerthe.

De plannen zijn vervolgens voorgelegd aan de Welstands- en Monumentencommissie (Oversticht) en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Beide hadden veel vragen. In reactie op deze vragen heeft de gemeente ons verzocht een actuele en tevens lange termijn beheervisie te maken voor Park Rams Woerthe. Hierin dienen alle ideeën te worden gestroomlijnd en een koers uitgezet voor de periode 2022-2042.

Doelstellingen

Voor de koers zijn in de gemeente meerdere doelen gesteld. De gemeente vindt het van belang dat het centrum en de woonwijken beter met het park worden verbonden. Niet alleen de eigen bewoners moeten kunnen genieten van het historische park, maar ook bezoekers van elders. Die moeten het park op vanzelfsprekende wijze kunnen vinden en betreden via aantrekkelijke toegangen. De cultuurhistorische waarden van Rams Woerthe dienen in stand te blijven en waar mogelijk versterkt. Voorts is het park waardevol vanuit oogpunt van natuur. Dat moet het blijven en tevens ecologisch weerbaar zijn tegen toekomstige (klimaat)verandering. Duurzaamheid is eveneens een belangrijk aspect. Vraag is het beheer zodanig in te richten, dat alle doelen en aspecten zich goed tot elkaar verhouden en het park is voorbereid op de komende decennia.

Voorwerk en aanpak beheervisie

Voor deze opdracht is opnieuw, uitgebreid historisch onderzoek verricht, waarbij mede dankzij nieuwe onderzoeksmethoden, een grotere kennis van de aanleggeschiedenis en de aanleg zelf is verkregen. Dit historisch onderzoek is vastgelegd in *Park Rams Woerthe, cultuurhistorische analyse en waardenstelling* (2021).

In deze beheervisie (deel 2) bouwen we voort op het onderzoek, op eerdere planvorming voor verbetering van park Rams Woerthe (Renovatieplan 2000, Actualisatieplan 2012) en op de inbreng van ideeën voor de nieuwe kwaliteitsimpuls. We hebben getracht de ambities van de gemeente en de wensen van de bewoners te vertalen in concepten en ontwerp oplossingen die zijn toegesneden op het monumentale park dat Henri Copijn tussen 1895 en 1899 ontwierp voor het echtpaar Tromp Meesters. Dat wil zeggen dat nieuwe zaken zo goed mogelijk worden ingepast en zoveel mogelijk refereren aan de geschiedenis van het park zelf. Dit levert een reeks projecten en maatregelen op die, lettend op het belang en de kosten, op kortere of langere termijn kunnen worden uitgevoerd. De projecten en maatregelen passen in het streefbeeld dat we voor de onderscheiden deelgebieden van het park beschrijven. Deze beschrijvingen van hoe het park eruit kan gaan zien kunnen steeds worden geraadpleegd bij de uitvoering van het jaarlijks onderhoud en bij beslissingen voor projectmatige investeringen. Wij hopen dat met de voorstellen in deze Visie wordt voldaan aan de wensen van de bevolking en de Gemeenteraad van Steenwijkerland.

Toponiemen

1 Ontwikkelingen 1999 – 2019

In het geactualiseerde historische onderzoek naar Rams Woerthe wordt uitgebreid beschreven wat er sinds de aanleg van het park is gebeurd. In dit hoofdstuk wordt een beknopt overzicht gegeven van de ontwikkelingen sinds het onderzoek van 1999 en de daaropvolgende renovatieplannen. Bij het formuleren van een visie op het toekomstige beheer van Rams Woerthe is het goed om te weten wat er wel en niet al is bereikt aan verbeteringen in aanzien en gebruik van het historische park en de aangrenzende omgeving.

1.1 Herstel van park Rams Woerthe

Renovatieplan 1999

Voor het in samenspraak met een bewonersgroep opgestelde restauratie/renovatieplan van 1999 heeft de gemeente een RAW-bestek geschreven en digitale tekeningen gemaakt. Het werk is vervolgens aanbesteed in november 1999. Als datum voor de voltooiing van de werkzaamheden (vijver, bruggen, beplantingen enz.) was gesteld 30 juni 2001. In anderhalf jaar tijd is heel veel gedaan om van het verwilderde terrein weer een park te maken waarin de oorspronkelijke ideeën van de tuinarchitect Henri Copijn tot hun recht komen.

De renovatie is goed verlopen, zonder noodzaak tot aanpassingen. Omdat de bevolking op de hoogte was van wat ging gebeuren en het park niet volledig afgesloten is geweest, waren er geen protesten van betekenis. De resultaten waren bovendien snel voor iedereen zichtbaar.

De bouw van de nieuwe theekoepel, muziektent en het nieuwe hek rond de hertenweide zijn min of meer als zelfstandige projecten uitgevoerd. Daardoor was de afstemming met het parkontwerp niet optimaal. Dat had als gevolg dat het hekwerk te veel staanders kreeg en een ongelukkige hoekvorm tussen de theekoepel en de muziektent. De twee gebouwtjes bleken niettemin een succesvolle toevoeging, niet alleen voor het historische beeld van de parkweide en het karakter van de ruimte die als kwekerij in gebruik is geweest, maar ook als publiekstrekkers.

Actualisatieplan 2012

Na de renovatie is de aanleg van het park bij voortduring verder uitgewerkt en verfijnd in het kader van het reguliere beheer en onderhoud. Daarbij bleek echter dat de digitale ontwerptekening van de gemeente te sterk vereenvoudigd was. Hij bood te weinig inzicht in het streefbeeld, dat niet alleen is gebaseerd op het historische ontwerp maar ook op latere, bij de kwaliteiten van het monument passende ontwikkelingen.

Om dit ongemak te verhelpen is in 2012 een actualisatieplan opgesteld. Dit bestond uit de vervaardiging van een herziene set digitale tekeningen met een grotere mate van precisie en detaillering (bestaande situatie 2012, streefbeeld, maatregelenkaart) en een nieuwe lijst van maatregelen. Op de geactualiseerde lijst stonden nog niet uitgevoerde wensen, maar ook toevoegingen. Die betroffen zowel verfijningen van al uitgevoerde zaken als nieuwe maatregelen. De nieuwe maatregelen omvatten zowel herstelmaatregelen waarvan de uitvoer een langere adem vraagt (bijv. herplant Amerikaanse eiken langs de ringsteeklaan) als verfraaiende aanvullingen (stenen op de waterval, nieuw parkmeubilair e.d.). Er zijn in 2012 ook een paar nog niet uitgevoerde maatregelen geschrapt (bijv. een extra pad in het achterste parkdeel).

Van de herziene maatregelen uit 2012 is inmiddels het gros uitgevoerd. Merendeels met goed resultaat. Alleen een bijzondere zichtbank aan het einde van de lange laan heeft er maar kort

gestaan wegens klachten over lawaai door de gebruikers. (Omdat de actualisatie geen ingrijpende wijzigingen van het park inhiel, is geen uitgebreide inspraakronde gehouden. Of dat voor acceptatie van de bank veel zou hebben uitgemaakt, valt niet met zekerheid te zeggen).

Al met al heeft het park door gestaag beheer en de uitvoering van het actualisatieplan nog veel aan beeldkwaliteit gewonnen. De herbouw van de duiventoren – de duurste maatregel, die ook al op de lijst van 1999 stond – bleef echter opnieuw een onvervulde wens.

1.2 Ruimtelijke ontwikkeling rond het park

Stedenbouwkundige plannen waarbij de ontwerpers delen van het park in hun ontwerp wilden betrekken om tot betere integratie te komen van woonbebouwing en park, hebben gelukkig niet tot grote aantastingen van Rams Woerthe geleid. Dat is vooral te danken aan het via het restauratie/renovatieplan verdedigen van de eenheid van het monumentale park. Er zijn nieuwe toegangen gekomen, maar de brugleuningen en hekken in de ‘huisstijl’ van Rams Woerthe maken duidelijk waar het park begint. Het verloop van de noordelijke grenslijn is door het Structuurplan Steenwijkerdiep van Witpaard (1999) overigens wel iets veranderd. (In de parkrand langs de lange rechte laan zit aan het eind bij de hoogbouw een kleine ‘deuk’.)

Noordkant

Het uitgevoerde stedenbouwkundige ontwerp van Witpaard heeft voor het park ter hoogte van de lange rechte laan een nieuwe toegang opgeleverd die goed in de stedenbouwkundige structuur is opgenomen, namelijk in een zichtas van een brug over het Steenwijkerdiep. Minder geslaagd is dat de kleine woonwijk zeer krap tegen de smalle parkrand met zijn hoge bomen aanligt. De laagbouwoningen hebben ondiepe achtertuinen. De woontoren aan het begin van het diep staat met een onaantrekkelijke plint dicht bij de parkrand.

De nieuwbouw op de oostkop van de Gedempte turfhaven heeft bij een belangrijke vernieuwde entree van het park een vervelend uitzicht veroorzaakt doordat programmatische eisen (toegang, vuilcontainer) niet goed in het ontwerp zijn opgelost. Ook is hier geen ruimte gecreëerd voor een betere wandelverbinding naar de kop van het gedempte diep, de voormalige markt.

Het middendeel van het Steenwijkerdiep is qua bebouwing weinig veranderd na 1999. In het actualisatieplan voor Rams Woerthe was als maatregel opgenomen om bij een zicht vanuit het park naar het dak van het karakteristieke werkgebouw van Salco Tromp Meesters het uitzicht op de lelijke voorgrond te verhullen met extra struiken. Recent is hier een begin gemaakt met de sloop van enkele

kleine panden aan de Gedempte Turfhaven en is er achter het werkgebouw een parkeerplaats aangelegd. Voor de fietsers op de route middendoor het park maakt het ruimere zicht op het park de verbinding tussen woonwijk en winkels al wat aantrekkelijker.

Zuidkant

De enige toegang aan de zuidzijde lag in 1999 aan het oosteinde van de Paardensloot c.q. de gekanaliseerde Aa. De toegang was makkelijk te vinden, maar niet opvallend. Tegenover de entree bevond zich een blok woningen. In het kader van vernieuwing van de wijk is de toegang tot Rams Woerthe naar het westen verschoven en tegenover een centraal wijkgroengebied komen te liggen. De paden naar de parkentree door het groen en de nieuwe entreebrug met hek hebben hier voor een aanzienlijke verbetering in de ruimtelijke relatie tussen park en wijk gezorgd.

Oostkant

Aan de oostzijde heeft de herinrichting van het plein tussen het hek van Rams Woerthe en de Vendelweg de historische samenhang van Rams Woerthe met de omwalde stad hersteld. Door het weghalen van de verkeersobstakels is een overzichtelijke ruimte ontstaan waarin men zich goed kan oriënteren en waarin Villa Rams Woerthe met voorplein en hek opvallen. In aansluiting hierop zijn de oversteekplaats bij de Vendelweg en de muur met hek langs de stadsgracht mooi vormgegeven. De bocht naar de Kornputsingel verhindert ruim zicht op het verkeer van die kant, maar verder zijn de looproutes naar Rams Woerthe vanaf het centrum, de stadswal en de parkeergarage Gasthuispoort duidelijk. Vanaf de parkeergarage is net het hek van villa Rams Woerthe zichtbaar.

Oostelijk deel park en omgeving. (Topotijdreis)

Westkant

Aan de westkant van het park ligt een Rams Woerthe groene brug over het kanaaltje tussen de Aa/ Paardenwater en het Steenwijkerdiep, gegraven in opdracht van de stad door Tromp Meesters. De open verbinding is aan de noordkant vervangen door een lange duiker, waardoor het water nu functioneel lijkt te zijn. De brug maakt de verbinding park – havengebied. Er is ook een fietspad aan de westkant van het water, pal langs het hek van de Waterzuivering Steenwijk. Dit nu oninteressante gebied biedt mogelijkheden tot verfraaiing, ruimer gebruik en recreatie.

Westelijk deel park en omgeving. (Topotijdreis)

Concluderend: aan de oost- en zuidkant zijn de vernieuwingen echte verbeteringen, aan de noordkant kan nog veel verbeterd worden. De westzijde met de haven kan beter benut worden, tot een volwaardiger beeld en gebruik.

1.3 Ontwikkelingen in gebruik

Villa Rams Woerthe, portierswoning en appelkelder

Toen de villa geen dienst meer deed als gemeentekantoor en het waterschap Wold en Wieden eveneens was vertrokken, werd het huis voornamelijk gebruikt voor speciale gelegenheden zoals het sluiten van burgerlijke huwelijken. In het souterrain werd in 2007 het Hildo Krop museum gevestigd, waardoor het huis een museumfunctie vervulde die los stond van het park.

Sinds de overname van de villa door de Vereniging Hendrick de Keyser in 2016 is de villa weer ingericht als de woning van de familie Tromp Meesters. Voor het park is deze ontwikkeling zeer gunstig. Het historische uitzicht over de parkweide is bij de beleving van de bezoekers betrokken en omgekeerd is er vanuit het park zicht op een huis waarin 'leven' zichtbaar is. Nog beter zou het zijn wanneer de villa ook aan de buitenkant verder wordt gerestaureerd. (Er ontbreken nu bijvoorbeeld pergola's bij de balkons en een deel van de kas).

Behalve de villa heeft de vereniging ook de portierswoning en de appelkelder overgenomen. De portierswoning heeft inmiddels weer een fraaie, historisch verantwoorde voorgevel. De appelkelder nog niet.

Doordat de appelkelder geen eigendom meer is van de gemeente, is deze ruimte niet langer beschikbaar als opslagruimte voor voer voor de herten.

Theekoepel

In de in 2000 herbouwde theekoepel kwam laagdrempelige horeca, gerund door een zorginstelling. Dat had voordelen voor de gasten en de mensen in de bediening. Door organisatorische problemen was de onderneming echter niet goed vol te houden. De koepel was steeds vaker dicht en uiteindelijk permanent gesloten. Sinds kort is er weer gedeeltelijke openstelling door een horecaonderneming uit de nabije omgeving.

Muziektent

De tegelijkertijd met de theekoepel herbouwde muziektent is vanaf het begin benut voor uitvoeringen van verschillende soorten muziek. Ook bands die optreden met elektrisch versterkte

instrumenten maken gebruik van de muziektent als podium. Bij betaalde concerten functioneert de oostelijke entree aan de Gedempte Turfhaven als toegang.

De plaatsing van de muziektent in de nabijheid van de theekeupel is in de praktijk een goede keuze gebleken. Het publiek maakt daadwerkelijk gebruik van de horeca.

Speelvoorzieningen

Voor de woonwijken aan de noordkant en zuidkant heeft de gemeente aan de buitenzijde tegen het park speelplekken voor kinderen aangelegd. (Aan de zuidkant zeer royale speelplekken, aan de noordkant een kleine plek, maar wel met gras). Aan de oostkant was daar buiten het park geen ruimte voor. Daarom is een speelplek gemaakt in de zuidelijke zijtuin van de villa. Deze laatste speelplek is ook geschikt voor wat oudere kinderen en zelfs jongeren maken er af en toe gebruik van om rond te hangen.

Parkgebruik door verschillende categorieën gebruikers

Het gebruik van het park Rams Woerthe wordt niet gemonitord (door middel van enquêtes of tellingen). De indruk bestaat dat sinds 1999 het parkgebruik wel is toegenomen, omdat er meer omwonenden zijn. Het park werd al veel gebruikt door bewoners van de aangrenzende wijken en dat is niet veranderd. Nog steeds zijn er veel parkgebruikers die honden uitlaten, hangt schooljeugd rond op vaste plekken, komen (groot)ouders met kinderen de herten of eenden voeren, maken er allerlei mensen een rondwandeling (ook per scootmobiel), is er een drukke stroom fietsers naar de winkels aan het Steenwijken diep. De nieuwe toegangen hebben het parkgebruik vergemakkelijkt en nieuwe omwonenden naar het park gelokt.

Wat opvalt – in 2021 - is dat er in Park Rams Woerthe vergeleken met stadsparken in grotere steden weinig wordt gebarbecued en gesport. De bewoners van Steenwijk hebben hiervoor blijkbaar voldoende ruimte aan huis en in de omgeving. (In park Rams Woerthe geldt een alcoholverbod, maar dat geldt ook voor stadsparken elders die op zomeravonden wel druk worden gebruikt).

Wat bezoekers van buiten betreft komen er meer mensen naar de villa nu daar behalve het Hildo Krop Museum ook het huis een attractie is. Een deel van de bezoekers aan de villa maakt ook een rondje door het park. Daarnaast zijn er ook mensen die in de omgeving op vakantie zijn en/of een dagje Steenwijk doen en dan het park bezoeken. In hoeverre zij per auto, trein of boot komen is niet bekend. Gesprekjes met bezoekers leveren op dat zij blij verrast zijn over het bijzondere park.

Bijzondere evenementen

Sinds de aanleg van Rams Woerthe heeft het park gediend voor het houden van concerten en andere bijzondere activiteiten. Sinds de renovatie bieden de muziektent en theekeupel met de omringende gazons voldoende ruimte voor de reeks kleine zomerconcerten die jaarlijks wordt georganiseerd door theater De Meenthe. De rest van het park biedt een gevarieerd decor voor evenementen waarbij verspreid in het park (kleinschalig) muziek of theater wordt gemaakt of iets anders gebeurt. Het jaarlijkse aantal activiteiten/festivals/evenementen is beperkt en gaat de draagkracht van het park en in het bijzonder dat van de grasvelden niet te boven. Evenementen waarvoor de grote parkweide wordt benut zijn al een hele tijd niet meer georganiseerd, vooral omdat dan de herten naar een klein deel van de weide zouden moeten, vroeger naar de wei waarin nu de muziektent staat.

2 Stappen vanaf 2019

2.1 Gemeentelijke ambities voor Rams Woerthe

Prominentere rol voor Rams Woerthe als stadspark van Steenwijk

Rams Woerthe is een top rijksmonument door de combinatie van het door Henri Copijn ontworpen park in landschapsstijl en de villa in Jugendstil naar ontwerp van Van Gendt & Zonen. Twee gave ontwerpen van twee 'grote namen', die in samenwerking een eenheid van huis en park maakten. Op zichzelf is de aanwezigheid van zo'n indrukwekkend ensemble bij een kleine stad al van grote betekenis voor de gemeenschap. De gemeente Steenwijkerland heeft echter de ambitie om het belang van het park voor Steenwijk nog te versterken. Zij ziet graag meer reuring; meer (gevarieerd) gebruik, grotere bezoekersaantallen en bredere bekendheid van het park in samenhang met de identiteit van Steenwijk.

Verhoging kwaliteit parkinrichting

De gemeente wil het gebruik van Rams Woerthe bevorderen door de inrichting nog aantrekkelijker te maken voor diverse categorieën gebruikers/bezoekers. Aandachtpunten daarbij zijn onder meer sociale veiligheid en de inzet van culturele instellingen. De monumentale en ecologische waarden van het park dienen bij aanpassingen van de aanleg behouden te blijven en zo mogelijk te worden versterkt. Verder dient bij het uitvoeren van voorstellen duurzaamheid een belangrijke rol te spelen.

In 2020 zijn bewoners uitgenodigd om in twee zittingen hun mening over het park te geven, knelpunten te benoemen alsmede ideeën te opperen voor voorzieningen die het park aantrekkelijker zouden maken voor diverse doelgroepen. Dit heeft geresulteerd in een lange lijst van punten, waaronder veel elementen die aan het park zouden kunnen worden toegevoegd. De gemeente heeft in een reactienota de wensen van het publiek gerubriceerd en bekeken wat de belangrijkste wensen zijn. Dit leverde de volgende lijstjes.

Rubrieken

1. Inrichting en inrichtingselementen.
2. Groen / beplanting.
3. Theekoepel.
4. Water in het park meer gebruiken.
5. Verlichting en bebording.
6. Plekken voor de jeugd.
7. Beheer en Onderhoud.
8. Overlast / handhaving en toezicht.
9. Follies / kunstwerken en sculpturen.
10. Behoud of bevordering activiteiten / evenementen.

Prioriteiten (na het peilen van meningen):

1. Horecafunctie terug.
2. Terras aanbrengen / verbeteren.
3. Borden over (bezienswaardigheden in) het park. Maak een bebordingsplan.
Meer uren voor toezicht.
Maak wandelroutes door de stad en neem het park daarin op.
De maatregelen genoemd onder 3 kregen dezelfde hoeveelheid stemmen.
4. Visie, ontwerp en uitvoeringsplan.

Verbetering samenhang met omgeving

De gemeente streeft ernaar om het park stedenbouwkundig beter te verankeren door waar mogelijk de kwaliteit van de ruimtelijke samenhang tussen park en aangrenzende omgeving te verhogen en waar nodig de aanlooproutes en de toegankelijkheid te verbeteren. Dit geldt voor de woonwijken, maar in het bijzonder voor de oude binnenstad van de vesting.

Integrale visie voor de binnenstad 2017: “Het park is op dit moment nog te geïsoleerd van de binnenstad, terwijl het kwaliteiten heeft om de binnenstad te versterken. Een mooie plek om te genieten en tot rust te komen. Maar waar anderzijds ook wat te beleven valt. In combinatie met de theekoepel zullen hiervoor voorstellen worden ontwikkeld.”

2.2 Uitwerkingen tot nu toe

Horeca terug in de theekoepel

Vanaf 2019 is de gemeente actief op zoek gegaan naar een nieuwe maatschappelijke of commerciële ondernemer en is er een bedrag gereserveerd voor herstel-en verbeterwerkzaamheden. Momenteel (2021) exploiteert restaurant 't Veerhuis de theekoepel als proef en met beperkte openingstijden: alleen in het weekeinde en tijdens concerten is de zaak open.

Aangezien gebleken is dat huur van de theekoepel voor potentiële uitbaters geen aantrekkelijke optie is, heeft de gemeente besloten de theekoepel te verkopen en de bijbehorende buitenruimte te verhuren. Het huidige terras – de aan een pad gelegen cirkels, is niet echt geslaagd. Er dient een nieuw terras te worden aangelegd, waarvoor de maximale capaciteit, de inrichting en de randvoorwaarden voor het gebruik moeten worden bepaald.

Verbetering relatie Rams Woerthe met bebouwingszone langs het Steenwijkerdiep

In het Coalitieplan 2018-2022 wordt *revitalisering van het Steenwijkerdiep* genoemd als een te ondernemen activiteit. Er bestaat (nog) geen overkoepelend transformatieplan, maar stapsgewijs kunnen ingrepen plaatsvinden die de stedenbouwkundige situatie verbeteren.

In het kader van vergroting van de supermarkt Jumbo vindt er aan de noordzijde een beperkte herinrichting plaats, waarbij de aansluiting van de Gedempte Turfhaven op het Steenwijkerdiep iets naar het westen wordt verschoven. De gemeente streeft ernaar om vanaf het zitpleintje op de kop van het water en het historische werkgebouw van Salco Tromp Meesters niet alleen een zichtlijn richting het park te realiseren, maar ook een functionele verbinding en een nieuwe of extra toegang. Zo zouden bewoners van de wijk aan de zuidkant van het park een kortere route krijgen naar de winkels en bezoekers worden verleid om het park in te lopen.

Het stuk Gedempte Turfhaven aan de oostzijde van het Steenwijkerdiep is een schakel in de bestaande loop- en fietsroutes naar het park vanaf de binnenstad en vanaf het NS-station. De bestaande straatinrichting is rommelig. Het zicht op het park en de fraaie entree is niet royaal. Wenselijk is dit te verbeteren, waarbij expeditie met vrachtwagens voor bevoorrading van de winkels veilig kan blijven plaatsvinden.

Structuurontwerp voor het park

Extern landschapsarchitect Frans Beune heeft de resultaten van de inspraak verwerkt in een “structuurontwerp” (2020). Daarin zijn veel verschillende soorten maatregelen verwerkt: aanpassing van beplanting langs de randen, nieuwe entrees en paden, herinrichting rond de theekoepel, voorzieningen voor jeugd (wifi), zit- en speelplekken aan het water en veel objecten in de vorm van kunst of follies om bijzondere plekken te markeren.

2.3 Financiering en prioriteiten

Raadsbesluit 2020: *“Voor de uitvoering van de kwaliteitsimpuls is een budget beschikbaar van 149.795 euro. In de volgende fase wordt er een uitvoeringsplan gemaakt en zullen er prioriteiten worden gesteld. Dit kan betekenen dat onderdelen niet doorgaan of in de tijd gezien doorgeschoven worden. We hebben het voornemen om voor verschillende onderdelen subsidie aan te vragen. Daarnaast wordt gezien wat uit bestaande budgetten gedekt kan worden. Onderdelen waar geen dekking voor is, kunnen in een later stadium opgevoerd worden voor de perspectiefnota.”*

2.4 Toetsing aan monumentwaarden

Vanwege de Rijksmonumentale status van park Rams Woerthe is voor het aanbrengen van veranderingen in de aanleg een omgevingsvergunning vereist. Voorstellen voor wijzigingen dienen getoetst te worden aan de beschermde tuinhistorische waarden die, conform de Richtlijnen voor Tuinhistorisch onderzoek, zijn beschreven in het rapport “Park Rams Woerthe te Steenwijk – Cultuurhistorische analyse en Waardenstelling”. Het Oversticht en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed kunnen van de waardenstelling gebruik maken voor hun beoordeling van de in deze nieuwe beheervisie opgenomen voorstellen.

3 Visie op beheer park Rams Woerthe 2022-2042

3.1 Behoud en versterking monumentaal ontwerp

Vanaf 1999 is steeds gewerkt aan verbetering van de parkaanleg conform de ideeën van Henri Copijn. Aangezien Copijn geen ontwerp-tekening heeft gemaakt die eenvoudig valt te restaureren, moet zijn laatste schetsontwerp steeds worden geïnterpreteerd in samenhang met het aanwezige reliëf en de oude bomen. Tegelijkertijd moet bij elke maatregel ingespeeld worden op het gebruik als stadspark en rekening worden gehouden met de aangrenzende omgeving.

Er zijn gestaag vorderingen gemaakt, maar de beleving van het ontwerp in Engelse landschapsstijl kan nog worden verhoogd. Dat wil zeggen dat de uitzichten die je hebt wanneer je rondwandelt en/of ergens gaat zitten nog boeiender kunnen worden en het park als geheel nog meer verrassend. Belangrijk hierbij is dat er voldoende intensief onderhoud gepleegd kan worden om uitzichten continu open te houden en de ontwikkeling van beplantingen en begroeiingen – ook in de vijvers - goed te begeleiden.

Dat verdere verbetering van het ontwerp in landschapsstijl wenselijk is, geldt vooral voor het westelijke deel. In de tijd van de familie Tromp Meesters was dit een eigen stukje natuur om in te spelen (zwemmen, varen, ringsteken). Nu waarderen sommige parkbezoekers de natuurlijke ongekunstelde sfeer van het 'beukenbos' en genieten er van de rust, terwijl anderen het hier te stil vinden en te weinig park. Streven is om met behoud of, beter nog, versterking van de sfeer van 'natuur' het westelijk parkdeel ruimtelijk interessanter te maken, met meer fraaie uitzichten over het water van de 'bosvijver', de Aa of Paardensloot en het door Tromp Meesters aangelegde kanaal aan de westrand.

In het centrale en oostelijke deel van het park zijn vooral verfijningen mogelijk. Door maatregelen van beperkte omvang, vooral aanpassingen van beplantingsgroepen, kunnen de uitzichten vanaf de verschillende paden boeiender worden gemaakt.

De 'wildernis' (zie kaart voorstellen nr. 16) bijvoorbeeld, met zijn drie eilandjes wordt door avontuurlijke kinderen wel gevonden, maar voor volwassenen die op de hoofdpaden blijven of kijken vanaf de kettingbrug kan dit bijzondere stukje ontwerp wel beter herkenbaar worden gemaakt. In het uitzicht vanaf het huis ontbreekt in de zichtlijnen nog steeds de duiventoren, de tegenhanger van de theekoepel en de hertenstal aan de noordzijde. Door het ontbreken van de duiventoren is ook het pad langs de zuidzijde van de hertenweide enigszins saai.

3.2 Toevoeging van nieuwe elementen

In het landschapsontworp van Copijn spelen de gebouwde elementen (villa, theekoepel, duiventoren, ringsteekhuisje, bruggen, in mindere mate parkmeubilair) een belangrijke rol in de compositie als focuspunt en uitzichtpunt. Verder spelen bijzondere en opvallende bomen een ruimtelijke rol als markering van de samenkomst van paden en als focuspunt in uitzichten. Toevoeging van elementen of verbijzondering van bestaande elementen dient met mate te geschieden. Ze moeten passen in het concept van het ontwerp (de bedoelde uitzichten en sferen) en de beleving van een plek verhogen.

Alle ideeën uit de raadpleging van het publiek honoreren zou van het park een soort beeldenpark maken. Dat doet ons inziens afbreuk aan het monument. Een enkel kunstwerk, dat refereert aan de geschiedenis van het park of speelt met de kenmerken van de landschapsstijl, is wel mogelijk. Maar

dat betekent een duur project dat zeer zorgvuldig moet worden uitgevoerd.

Het organiseren van tijdelijke 'spectaculaire' kunstmanifestaties is wel een aantrekkelijke optie om bezoekers naar het park te lokken en park Rams Woerthe meer bekendheid te geven. Tijdelijke installaties die gemaakt zijn voor een specifieke plek kunnen, juist omdat ze tijdelijk zijn, kwetsbaar zijn en extra spannend worden gemaakt.

Voor de toevoeging van elementen die primair bestemd zijn voor gebruik - voorgesteld zijn onder meer chillplekken met gratis wifi en vlonders in de vijver - geldt eveneens dat het park hiermee niet moet worden volgeladen. Tevens moet worden vermeden dat gebruiksvoorzieningen voor een bepaalde groep/categorie ten koste gaan van de gebruiksvrijheid voor andere gebruikers.

3.3 Betere ontsluiting voor voetgangers en fietsers

Gele pijl = bestaande parkentree. Rode pijl = nieuwe parkentree. Roze pijl = nieuwe speeltoegang voor kinderen. Gele stippellijn = fietsverbinding door park. Rode stippellijn = nieuwe wandelverbinding tussen park en Steenwijkerdiep.

Extra toegang aan zuidwestkant

Wanneer gekeken wordt naar de situering van parkentrees ten opzichte van de aangrenzende woongebieden, kan geconstateerd worden dat alleen de bewoners aan de zuidwestzijde vrij ver moeten lopen of fietsen om bij een entree te komen. Daarom nemen wij het voorstel voor het maken van een extra toegang in de zuidwesthoek bij het speelveld aan de Kanaalstraat/Parkstraat graag over. Door deze toegang zullen mensen dan ook in een vrij korte route – via de brug over het kanaal van Tromp Meesters - naar de wijk aan de noordzijde kunnen lopen en omgekeerd.

Een extra toegang maken bij de woontoren aan het Steenwijkerdiep om een snelle verbinding te creëren die ook door fietsers gebruikt kan worden is niet nodig want het gaat niet om een route naar publieke voorzieningen. De drukte met fietsers op het middenpad, tussen de Verlaatse weg en de winkels aan het Steenwijkerdiep, is lastig voor voetgangers. Het is daarom fijn wanneer er stukken park zijn waar in principe geen fietsers komen.

Extra voetgangerstoegang aan zijde Steenwijkerdiep

Voor de verbinding met het Steenwijkerdiep wil de gemeente graag een nieuwe toegang in de lijn van het pleintje op de kop van het kanaal. De parkrand waar de toegang zou moeten komen wordt gevormd door een historische wal met bomen en struiken. Ten tijde van Tromp Meesters diende niet alleen de boswal voor het blokkeren van uitzicht op industrie naast het park, maar stond er langs de Turfhaven over de hele lengte een schutting. (Zie het historisch onderzoek.) Op de plaats van de schutting staat nu een fraai spijlenhek in de 'huisstijl' van Rams Woerthe.

De wal is onderdeel van het monument. We stellen daarom voor een opvallende en mooie nieuwe toegang alleen voor voetgangers te maken, zodat de wal intact blijft, en voor fietsers de bestaande entree te handhaven. Voor een goede doorlooptmogelijkheid is aansluitend op de nieuwe entree een wandelpad nodig naar de kettingbrug. Dit pad is goed inpasbaar in het padenpatroon van Copijn, met zijn (van twee kanten) naar de bruggen toebuigende paden. Bijkomend voordeel van deze nieuwe wandelroute is dat er minder confrontatie tussen voetgangers en fietsers zal plaatsvinden.

De nieuwe toegang moet ruim zijn en vanaf een afstand goed zichtbaar.

Wanneer in de toekomst de gebouwde omgeving van de gehandhaafde toegang voor fietsers wordt verbeterd, krijgt deze verbinding ook meer visuele waarde.

Zicht vanaf nieuwe entree.

Onverharde, maar versterkte paden

De onverharde paden zijn een grote waarde van Rams Woerthe. In veel historische parken waar in het verleden onverharde paden zijn geasfalteerd wordt dat nu weer ongedaan gemaakt en wordt asfalt vervangen door een mengsel van natuurlijke materialen met een natuurlijk bindmiddel. In Rams Woerthe is het nadeel van puur zand voor een permanent goede begaanbaarheid al ondervangen door toevoeging van Schots graniet. Daardoor kunnen paden verschillende gradaties van hardheid krijgen - in samenhang met de gebruikintensiteit – en blijven ze er toch historisch verantwoord uitzien.

Natuurlijk uitziend pad dat veel wordt gebruikt door fietsers en wandelaars, hier is passende verlichting.

Verlichting minimaliseren

Verlichting langs de veelgebruikte fiets- en loopverbinding door het centrum van het park komt de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid ten goede. Het aanlichten van 's avonds niet druk gebruikte paden is vanuit ecologisch oogpunt zeer ongewenst en creëert slechts schijnveiligheid. Waar lantaarnpalen staan is een aan het park aangepaste mast met armatuur, zoals op het voorplein, een versterking van de historische sfeer.

Wanneer er in het park iets bijzonders wordt georganiseerd, kan het park tijdelijk worden verlicht met vrolijke lampjes. Veel oudere inwoners van Steenwijk bewaren goede herinneringen aan de feeëriekke sfeer die vroeger in Rams Woerthe werd gecreëerd voor een concert of ander feest. Ook georganiseerde parkwandelingen in het donker onder leiding van bijvoorbeeld een bioloog of een verhalenverteller zijn een manier om te profiteren van de kwaliteit 'duisternis' en verbindingen te leggen met culturele instellingen en andere organisaties.

Bebording

Een van de publiekswensen is ook een betere bebording naar het park en in het park en mogelijk een plattegrond van het park. Het is niet aan te raden het park vol met borden en paaltjes te zetten, maar een paar stijlvolle richtingwijzers op een paal op de juiste plekken zijn denkbaar.

Vóór of bij de belangrijkste toegangen tot het park, kunnen borden worden geplaatst met de plattegrond en uitleg, een QR-code voor meer informatie en een gesproken wandeling door het park. (Er staan al veel routepaaltjes in het park en er gaat een NS-wandeling doorheen.)

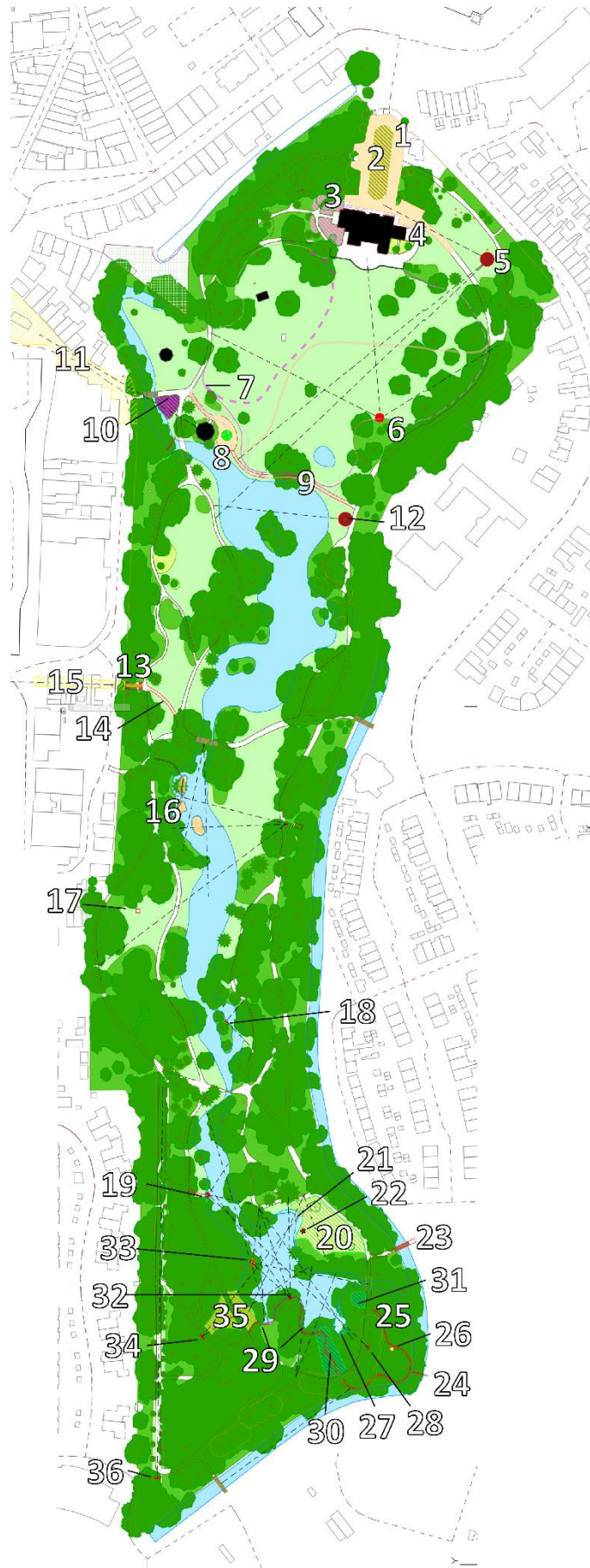
Tenslotte is een folder met plattegrond en toelichting ook een middel om het bezoekers mogelijk te maken in het park de weg te vinden naar de theekoepel en andere bestemmingen.

3.4 Verbetering samenhang met aangrenzende gebieden

Voor de oriëntatie en de beleving kan het positief werken wanneer er op geschikte plekken kleine doorzichten door de randbeplantingen zijn. (We geloven niet dat het een goed idee is om historische randbeplantingen in het oostelijk deel van het park transparant te maken teneinde de tegenstelling te versterken tussen de meer 'gecultiveerde' en de meer natuurlijke, meer bosachtige parkdelen.)

Waar het park grenst aan groene gebieden, zoals het grote speelveld in het zuidwesten en het gebied aan de westzijde, met het kanaal, de groene rand van de waterzuivering en het veld voor de passantenhaven, liggen mogelijkheden om het park en de omgeving visueel en functioneel meer op elkaar te betrekken. Zaken die zijn voorgesteld in de rubriek "water in het park meer gebruiken" kunnen ook worden toegepast op de Aa en op het verbindingskanaal. Dat zijn beide niet zomaar sloten maar historische waterlopen, waarvan de geschiedenis nauw samenhangt met de geschiedenis van Steenwijk en die van het park Rams Woerthe (zie deel 1).

Waar het park grenst aan achtertuinen dienen het groene beeld van het park en de privacy voor de bewoners zo goed mogelijk te worden gewaarborgd met beplantingen in de strook langs de tuinen.

Nummers voorstellen

4 Voorstellen voor kwaliteitsimpuls passend bij Rams Woerthe

Op nevenstaande kaart zijn met nummers de belangrijkste voorstellen aangegeven voor het verhogen van de monumentale waarde, de aantrekkelijkheid en de toegankelijkheid van park Rams Woerthe. Hieronder staat de verklaring van de nummers. Na de lijst volgen voor een groot aantal voorstellen toelichtingen met referentiebeelden.

4.1 Lijst van de belangrijkste voorstellen

1. Historisch beeld verharding voorplein herstellen;
2. Historische vorm middenperk vervolmaken;
3. Azaleavallei opnieuw beplanten;
4. Opvallender plantenpotten plaatsen. (Verzoek aan Vereniging Hendrick de Keyser);
5. Bruine beuk herplanten in zichtlijn;
6. Duiventoren herbouwen;
7. Hek rond hertenweide stukje terugplaatsen en teveel aan standers verwijderen;
8. Terras van halfverharding aanleggen bij theekoepel;
9. Graspad langs de vijver aanleggen;
10. Beplanting aanpassen tot laag (ca. 1m) en fleurig perk;
11. Noordoostelijke aanlooproute verbeteren;
12. Aangeplante beuk vervangen door bruine beuk;
13. Nieuwe entree maken voor wandelaars;
14. Pad aanleggen van nieuwe entree naar kettingbrug;
15. Route en zichtlijn aanleggen van de kop van het Steenwijkerdiep naar nieuwe entree;
16. Wildernis weer meer conform historisch beeld maken;
17. Bijzondere picknicktafel (ver)plaatsen;
18. Eendenhuis plaatsen op eiland van de watervogelvijver;
19. Zitje maken op de plek van het verdwenen badhuisje met zwemsteiger;
20. Graspeld verder verschrallen tot fraai, bloemrijk en ecologisch waardevol weilje.
21. Vijver in stijl van Copijn vergroten met ondiep stuk;
22. Broedhoop maken voor ringslangen;
23. Nieuwe brug en toegang maken in de 'huisstijl' van Park Rams Woerthe;
24. Speeloversteek maken voor kinderen;
25. Nieuw bospaadje aanleggen;
26. Bespeelbaar bouwsel van natuurlijke materialen plaatsen;
27. Oever van bosvijver nog wat verder uitschulpen voor versterking holle bolle oevers;
28. Aantrekkelijk vormgegeven rustieke zitbank plaatsen;
29. Avontuurlijk natuurplein aanleggen langs bosvijver;
30. Aanleggen 'stronkentuin' ('stumpery');
31. Stronkengroep aanleggen en beplanten;
32. Bijzonder zitje maken met fraai uitzicht over de bosvijver;
33. Groep eendenkorven plaatsen;
34. Bank met bijzonder ontwerp plaatsen (thema 'Roeken');
35. Bloemrijke helling tussen top heuvel en bosvijver;
36. Robuust kunstwerk dat historisch gebruik van de lange laan als ringsteeklaan duidelijk maakt.

4.2 Toelichting op de voorstellen

De nummers zijn de nummers uit de lijst

1 Historisch beeld verharding voorplein herstellen

Het voorplein met het hekwerk en de villa vormt het gezicht van Rams Woerthe naar de binnenstad. Hoewel het asfalt niet storend is, zal vervanging ervan door een lichtgekleurde en goed berijdbare halfverharding het geheel een nog veel historischer en voornamere uitstraling geven.

2 Historische vorm middenperk vervolmaken

De historische contour van het middenperk -als van een spiegellijst- herstellen. De in historische vorm aangelegde perken handhaven. Witte band (schelpen/grind) toevoegen.

Middenperk op ontwerptekening Copijn 1899. Rechts uitgevoerde aanleg ca 1910

3 Azaleavallei opnieuw beplanten

Ruimte rond de toegang naar het souterrain opnieuw inrichten met kleurrijke en geurende azalea's. (Bestaande bomen handhaven).

Rododendron- en azaleadal mei 2016. (L. Albers)

4 Kas herbouwen

Het tweede en lagere deel van de wintertuin met kas ontbreekt. Het is wenselijk voor het beeld van de zuidelijke zijtuin dat de kas wordt herbouwd.

Links de historische kas. Rechts het plateau met planten in potten in plaats van de kas.

5 Bruine beuk herplanten in zichtlijn

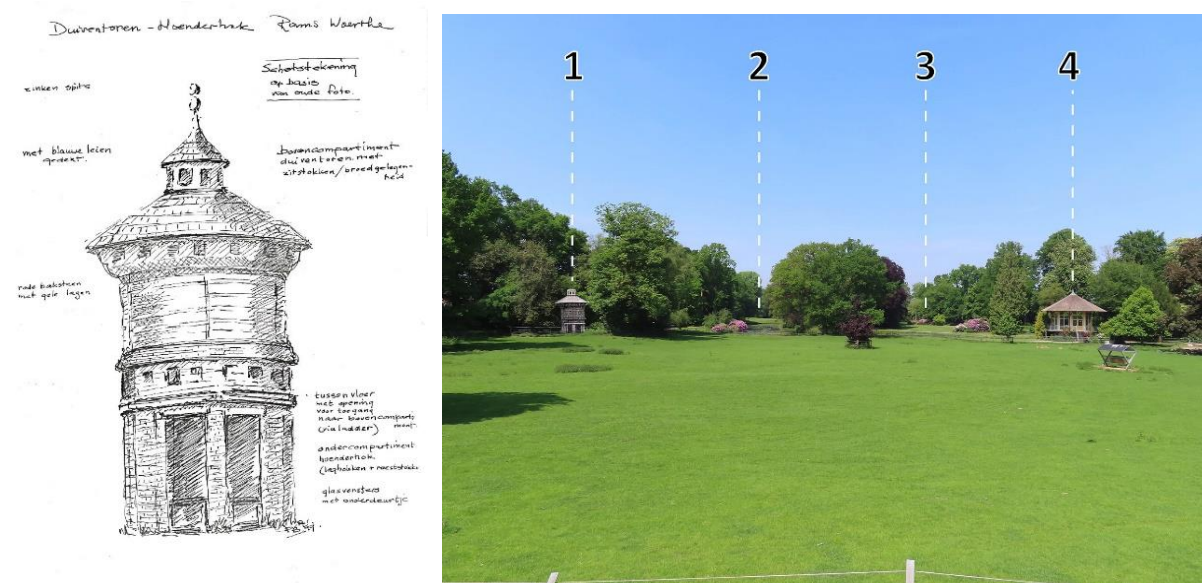
Voorstel is om ten zuidwesten van de stam van de historische bruine beuk een nieuwe bruine beuk te planten in een bestaande diagonale zichtlijn over de hertenweide.

Plek voor nieuwe bruine beuk. Rechts het doorzicht vanuit de zijtuin over de hertenwei.

6 Duiventoren herbouwen

De duiventoren vormt een zeer belangrijk element in de reeks door Copijn ontworpen zichtlijnen vanaf het huis over de hertenweide. Herbouw is dan ook nog steeds zeer wenselijk. De toren, waarvan de onderbouw gebruikt kan worden als voederopslagplaats voor de herten, maakt ook het wandelpad langs de zuidzijde van de hertenwei interessanter. (Voor herbouw is aanpassing van de bouwtekening uit 1999 wenselijk, wegens te smal uitgevallen toren.)

Schets duiventoren. Rechts montage van de duiventoren in de centrale zichtlijnen vanaf het huis. 1= zicht naar duiventoren, 2 = diep zicht over lengte vijver, 3 = diep zicht over breedte vijver en veld, 4 = zicht naar theekoepel.

7 Hek rond hertenweide een stukje terugplaatsen en het teveel aan standers verwijderen

Doelen zijn het creëren van meer loopruimte tussen de theekoepel en de muziektent, het situeren van het hek in een vloeiende lijn en het hek doorzichtiger maken en daardoor minder opvallend. Zie voor de noordwesthoek de tekening bij punt 8.

Huidige situatie met hoeken in hekwerk en smalle doorgang naar muziektent.

8 Nieuw terras aanleggen bij theekoepel

De theekoepel wordt voorzien van een ruim terras van halfverharding. In het midden kan – om wat schaduw te verkrijgen – een kleine meerstammige boom worden geplant, bijvoorbeeld een appel.

Het nieuwe terras, met meubilair zoals parasols, dient buiten de hoofdzichtas te liggen.

Schets terras bij theekoepel, met verplaatst hek en aansluitend graspad langs vijver.

9 Graspad langs de vijver aanleggen

Parkarchitect Wattez adviseerde in 1941 om tussen de voorste vijver en de hertenweide een pad aan te leggen dat de oeverlijn volgde om "het geheel een gunstiger indeling te geven". Het pad is pas veel later uitgevoerd en na overleg met de bevolking in 2000 weer verwijderd. Voorstel van de bewoners van Steenwijk nu is om het pad terug te brengen als een uitgemaaid graspad.

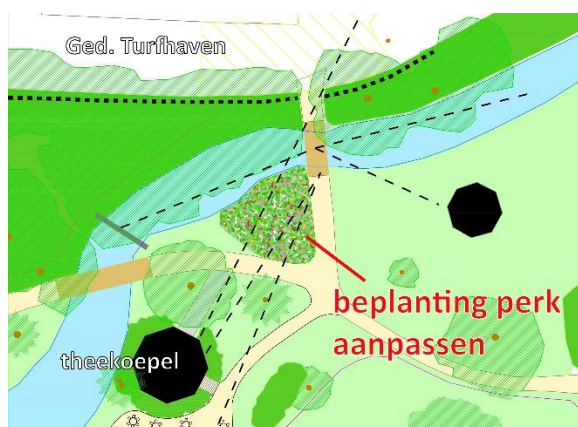
Hek verplaatsen. Graspad uitmaaien tussen hek en vijver.

10 Beplanting bij toegang aanpassen tot laag (ca. 1m) en fleurig perk

Doelen zijn het maken van een meer overzichtelijke en mooiere ruimte bij de parkentree nabij de theekoepel en de muziektent en het creëren van een zichtlijn die van buiten het park (Gedempte Turfhaven) in het park doorloopt naar de theekoepel.

Links het te hoog beplante perk richting entree. Rechts: geen glimp van de theekoepel te zien.

Zichtlijnen van buiten het park en vanaf de brug.

11 Noordoostelijke aanlooproute richting park verbeteren

Voor het oostelijk deel van de Gedempte Turfhaven wordt een herinrichting met hoogwaardige materialen voorgesteld waarbij de weg en het trottoir op hetzelfde niveau liggen en de rijbaan met fraaie elementen wordt aangegeven. Doel hiervan is de straat visueel breder te laten lijken en te laten functioneren als een mooie loper naar de parkentree. Bij het hek kan een verharde ruimte voor het stallen van fietsen worden gemaakt. Verder kan de beplanting net achter het hek worden aangepast, zodat een zichtlijn naar de theekoepel ontstaat.

Impressie van straatbeeld in de lente.

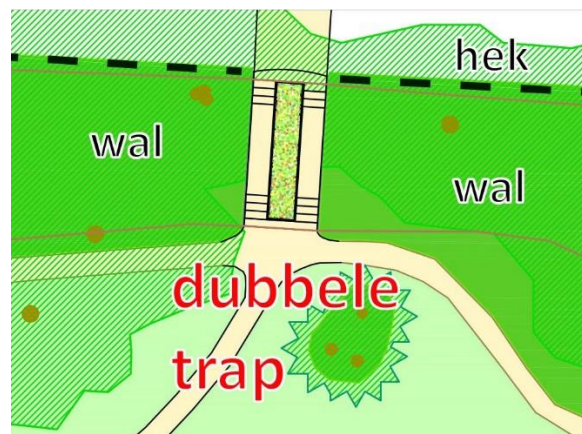
Idem in de herfst.

12 Aangeplante beuk vervangen door bruine beuk

Er stond een bruine beuk als focuspunt in een noord-zuid zichtlijn over de voorste vijver en schuin daarachter een treurbeuk. Nadat de bruine beuk uitviel, is bij vergissing een groene beuk aangeplant. Groene beuk vervangen door een bruine, enigszins opgeschoven naar het oosten wegens zicht op treurbeuk.

13 Nieuwe entree maken voor voetgangers

Een dubbele trap aanleggen over de historische wal. Tussen de trappen bijzondere beplanting aanbrengen. Aan de buitenzijde de randen ook verbijzonderen. (De fietsroute er dichtbij blijft bestaan).

Plek en schets nieuwe entree. T = dubbele trap over de wal (nr. 13). Np = nieuw pad (nr. 14)

14 Pad aanleggen van nieuwe entree naar kettingbrug

Om de nieuwe entree goed aan te sluiten op de hoofdroute dwars door het park, wordt een gebogen pad toegevoegd, passend in het padenstelsel van Copijn. Dit pad biedt halverwege een diep en mooi uitzicht naar de stal in de hertenweide.

Schets nieuw pad (= np). Rechts: het pleintje bij de kettingbrug wordt door het drukke wandel- en fietsverkeer groter. Net als elders in het park kunnen grote keien dat tegengaan. De beuk heeft baat bij bescherming van zijn stamvoet.

15 Route en zichtlijn aanleggen van de kop van het Steenwijkerdiep naar de nieuwe entree

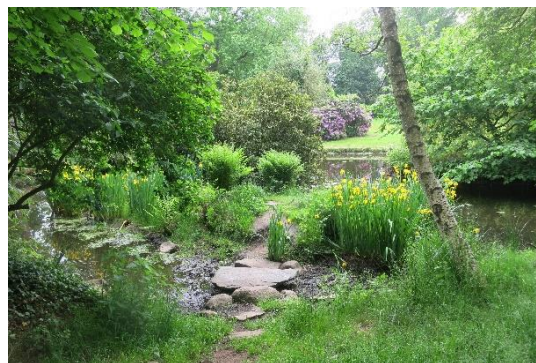
Het is wenselijk dat de nieuwe royale voetgangersentree goed zichtbaar is vanaf de kop van het Steenwijkerdiep. Een in groen ingebed recht wandelpad tussen de kop van het diep en de toegang kan hiervoor zorgen.

16 Wildernis-eilandjes weer meer conform historisch beeld maken

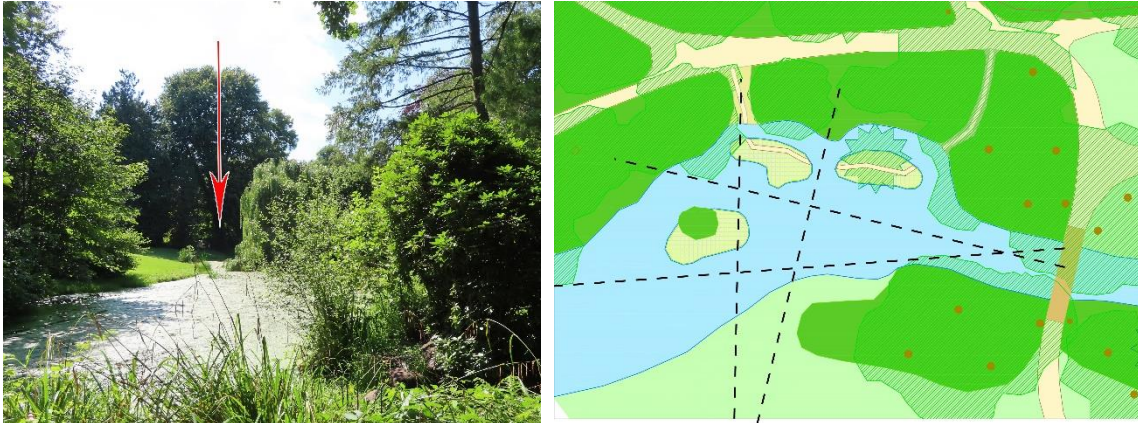
Conform historisch beeld wil zeggen dat de eilanden goed zichtbaar zijn van buitenaf en uitnodigen tot betreding. Struiken en bomen moeten er niet toe leiden dat de eilandjes in het groen verdwijnen. De treurwilg op het meest zuidelijke eiland wordt veel te groot. Verwijdering hiervan zorgt ook voor verbreding van het te smal geworden uitzicht vanaf de kettingbrug over de lengte van de vijver.

Eilandjes op tekening Copijn 1899. Rechts na aanleg.

Mei 2016, inmiddels is gebaggerd rond de eilandjes.

Links: te weinig ruimte tussen oever en kruin treurwilg. Rechts zichtlijnen.

17 Bijzondere picknicktafel (ver)plaatsen

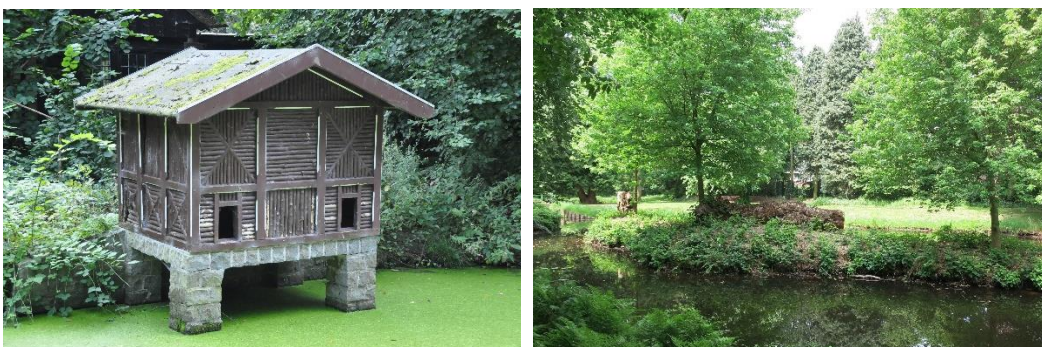
Om geluidsoverlast te verminderen wordt de bij jongeren populaire tafel met zittingen op afstand van woningen en paden geplaatst.

Verplaatsen naar de oostrand van het veld. Daar staat de bank minder in de diagonale zichtlijn, maar wel goed zichtbaar.

18 Eendenhuis plaatsen op het eilandje aan het bassin voor watervogels

Een eendenhuis maakt het historische gebruik van dit deel van de vijverpartij duidelijk en is een aantrekkelijk element in het uitzicht vanaf het pad langs het water. (Een kleine folly met een functie). Belangrijk is het bouwen van het eendenhuis in een historisch correcte stijl.

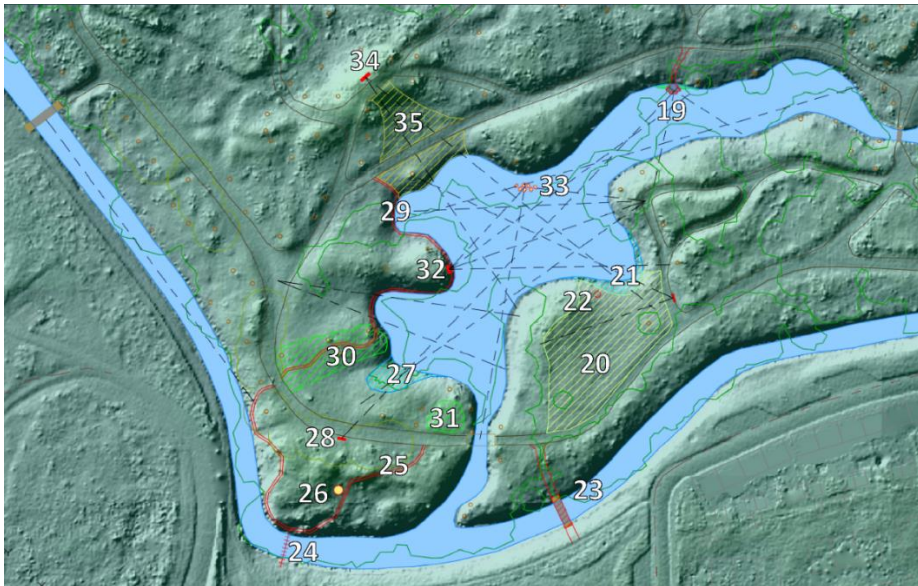
Voorbeeld voor een eendenhuis uit ca 1910. Rechts het vogeleiland met stam zilversdoorn (foto 2016).

19 t/m 35 Verbijzondering achterste parkdeel

Voor de gewenste kwaliteitsimpuls willen we het concept van Copijn verder vormgeven en verrijken. Het 'beukenbos' kan visueel aantrekkelijker worden en ecologisch hoogwaardige(r) parknatuur. De bosvijver kan beter beleefbaar worden gemaakt, waarbij de uitzichten over het water even fraai kunnen worden als de uitzichten over de vijvers meer oostelijk in het park.

We hebben lang nagedacht over het verbeteren van de holle-bolle oevers die ver van het wandelpad liggen en bovendien onder beuken, wat het aanbrengen van struiken op de bolle oevers belemmert. We menen een oplossing gevonden te hebben door een historische aanlegvorm voor bosbeplanting te introduceren, die de holle oevers ruimtelijk van elkaar scheidt. Een 'stronkenaanleg' (Engels: stumpery) met een pad erdoorheen levert een nieuwe en bijzondere attractie in het park op. Zie project nr. 30.

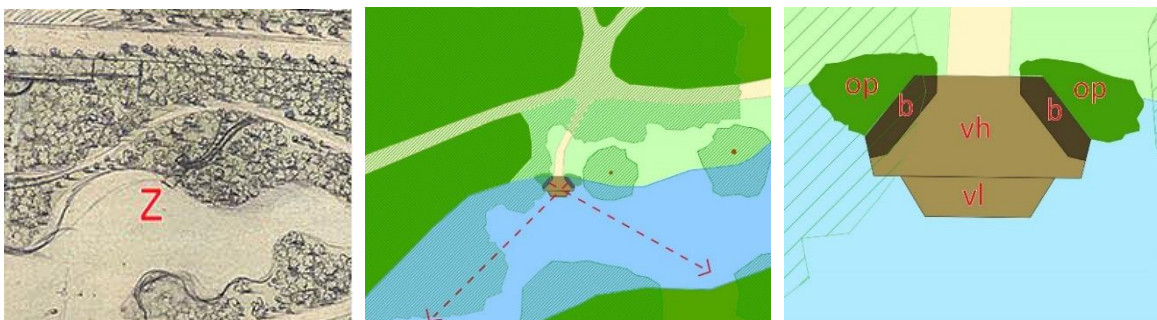
Ook de directe omgeving kan worden ingezet voor een aantrekkelijker westelijk parkdeel; het historische water van de Aa en het kanaal van Tromp Meesters met de wandelpaden erlangs en het grote speelveld aan de Parkstraat/Kanaalstraat zijn letterlijk aanknopingspunten voor verbeteringen.

Reliëfbeeld (AHN hillshade) van het achterste deel van het park met dezelfde nummers als op voorgaande kaart.

19 Zitje maken op de plek van het verdwenen badhuisje met zwemsteiger

Houten zitje op vlonder in de vijverrand maken, met rugdekking van oeverplanten. Ongeveer op de plek van de verdwenen zwemsteiger met badhuisje van de familie Tromp Meesters.

Z = zwemsteiger op tekening Copijn 1899. Impressie zitvlonder met twee banken. Vh = hoge vlonder op niveau pad, vl = lage vlonder net boven waterspiegel, b = bank met rug- en armleuning, o.p. = oeverplanten.

20 Grasveld verder verschromen tot fraai, bloemrijk en ecologisch waardevol weitje

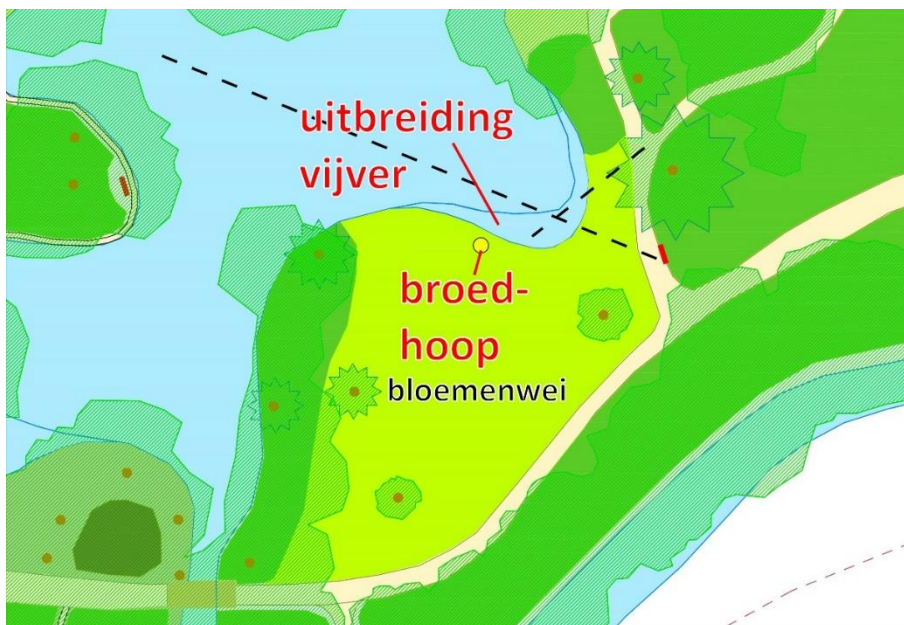
De gemeente heeft hier al een begin mee gemaakt, maar er wordt nog geklepeld en de ingezaaide soorten zijn niet allemaal passend (zoals soorten uit akkers).

Huidig zomerbeeld.

21 Vijver in de stijl van Hendrik Copijn vergroten met ondiep stuk

Door de zuidoever wat verder uit te graven wordt de open holle oever en de grilligheid van de vijver beter zichtbaar. De bedoeling van het ondiepe stuk is dat je de bodem kunt zien en dat het gemakkelijk opwarmt. Dat is nuttig voor kikkervisjes en andere fauna. De vormgeving van de oevertaluds (hoe steil of flauw) moet nader worden bepaald.

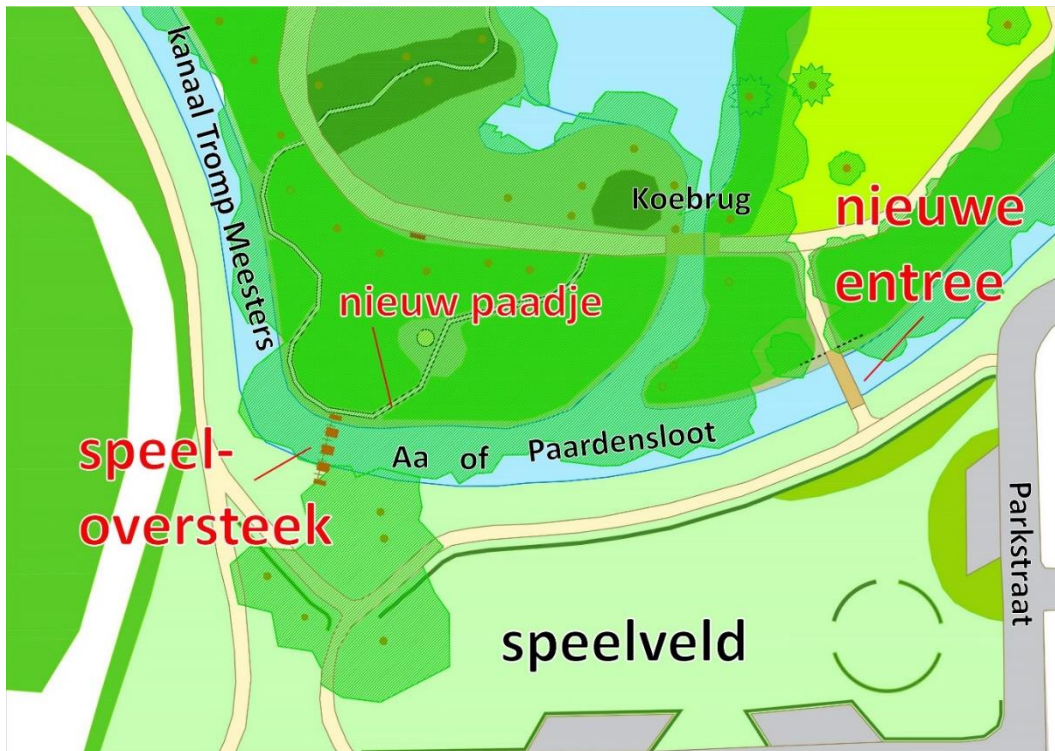
Door uitbreiding van de vijver en een steilere, met kruiden en grassen begroeide helling aan de oostzijde ontstaat meer zicht op het water van de vijver.

22 Broedhoop maken voor ringslangen

Er leven nu waarschijnlijk ringslangen in het park, maar slechts weinig omdat het ontbreekt aan een warme broedplek. Door aan de rand van de vijver op een zonnige plek in het bloemenweitje zo'n broedhoop aan te leggen, wordt de ecologische waarde van het park verhoogd. (Zie tekening bij punt 21.) Er komt dan een 'spannend element' bij dat bruikbaar is voor natuureducatie.

23 Nieuwe brug en toegang maken in de 'huisstijl' van Park Rams Woerthe.

De entree sluit nadrukkelijk aan op een wandelpad tussen de Aa en het speelveld en niet op de straat.

Locaties nieuwe toegangen.

24 Speeloversteek over de Aa

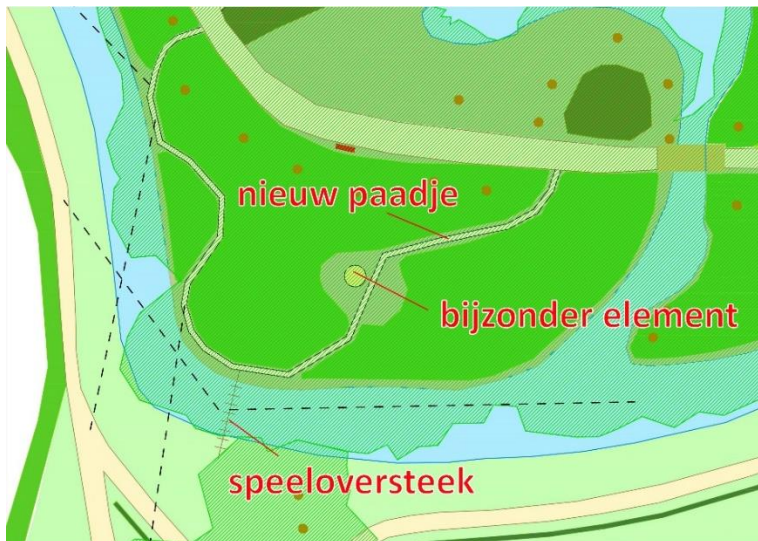
We stellen voor om in het zuidwesten behalve een 'gewone' nieuwe parkentree (met brug en hek in de 'huisstijl' van Rams Woerthe) ook een 'ongewone' toegang te maken die speciaal voor kinderen aantrekkelijk is. Deze speeltoegang kan vorm krijgen als een trekvlot, een klimbrug of een andere uitdagende constructie. Het element vormt in ieder geval een verbinding tussen het bestaande grote speelveld langs de Kanaalstraat/Parkstraat en een nieuw spannend bospaadje in de zuidwesthoek van park Rams Woerthe. Zie tekening bij nr. 23 en voor het pad nr. 29.

Vele vormen zijn mogelijk.

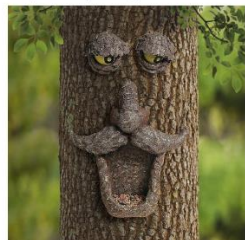
25 Nieuw bospaadje aanleggen

De geringe breedte en het sterk slingerende tracé maken duidelijk dat dit pad een toevoeging is in de stijl van de Wildernis. Het is voor iedereen bedoeld, maar vooral uitdagend voor (ouders met) kinderen.

De precieze locatie voor een bijzonder element ter plaatse bepalen.

Een enkel, enigszins verborgen grapje, dat kleine kinderen met een beetje moeite kunnen ontdekken, zal het pad extra aantrekkelijk maken. Dergelijke kleine elementen hoeven niet veel te kosten, ook niet wanneer ze speciaal voor Rams Woerthe worden gemaakt.

Vogelhuisje, voerplek, 'deurtje'.

26 Bespeelbaar bouwsel van natuurlijke materialen plaatsen

Het pad wordt nog leuker wanneer het naar een open plek leidt met een spannend element: een hut, huisje, nest o.i.d. voor kinderen (binnenkant) en volwassenen (buitenkant). Het moet een in de natuursfeer passend uniek bouwsel zijn. Het kan worden bedacht in overleg met kinderen.

Inspiratie. Geen historiserend speelhuisje, maar wel iets dat past in Rams Woerthe is het streven.

27 Oever van bosvijver nog wat verder uitschulpen voor versterking holle bolle oevers

De oevers van het historische ontwerp van Copijn ontwerp zijn heel grillig en hebben een afwisseling van 'open' (holle oever) en 'dicht' (bolle oever met begroeiing). Ter plaatse van het westelijke stuk van het hoofdpad is nu de holling gering en de afstand tussen het water en het pad groot. Het beter zichtbaar maken van het water door het wat verder uit te graven moet wel met de nodige voorzichtigheid gebeuren vanwege de aanwezige boomwortels. Dus eerst een klein onderzoek doen om te zien wat haalbaar is.

Vijver vergroten conform Copijns grillige ontwerp om water achterste vijver beter beleefbaar te maken.

28 Aantrekkelijk vormgegeven rustieke zitbank plaatsen.

De huidige bank is niet verkeerd maar staat op een plek vanwaar je een lange zichtlijn over de vijver hebt. Dat rechtvaardigt het plaatsen van een meer bijzondere rustieke bank die uitnodigt tot zitten en kijken.

Huidige bank

Rustieke bank op Sandwijkstraat (Utrecht) met pen-gat verbindingen.

29 Avontuurlijk natuurpad aanleggen langs bosvijver.

(Zie de tekening bij punt 27.) Dit pad maakt het mogelijk om van het hoofdpad af te slaan naar de bosvijver en al wandelend de holle-bolle oeverlijn te ervaren. Het pad gaat een beetje op en neer en biedt uitzichten over de bosvijver die je van het westelijke hoofdpad niet hebt.

Onderzocht moet worden of het pad overal onderin het bestaande talud kan worden opgenomen of (gedeeltelijk) ernaast moet worden aangelegd, hetzij als zandpad door aanvulling met grond, hetzij als een smal knuppelpad tegen de wal en langs de natte holle oever.

De bestaande beplanting in de omgeving van het pad kan worden aangevuld met inheemse bosplanten (bosaardbei, daslook, wijfjesvaren, lievevrouwebedstro, salomonszegel, zeggesoorten, struisvaren, lelietje-van-dalen, donkere ooievaarsbek, maagdenpalm, geschubde mannetjesvaren, gebogen driehoeksvaren, brede stekelvaren).

Holle oever waar straks een paadje langs gaat. Zie nr. 29. (Foto mei 2016)

30 Stronkentuin aanleggen.

Een stronkentuin ('stumpery') is een Victoriaanse uitvinding voor het tentoonstellen van varenverzamelingen. Redenen voor aanleg in Rams Woerthe zijn:

- ruimtelijke scheiding van de holle oevers bewerkstelligen door groen. (Op de bolle oever onder de beuken is een onderbeplanting van struiken niet mogelijk.)
- een publieksattractie maken die historisch verantwoord is en past bij plantenliefhebber Tromp Meesters;
- de ecologische waarde van het beukenbos verhogen door inheemse beplanting en spontane groei van mossen, paddenstoelen enz. Het geheel biedt voedsel en schuilgelegenheid voor kleine dieren. De tuin kan geleidelijk worden opgebouwd met stronken van bomen die in de gemeente sneuvelen. Hout dat langzaam vergaat heeft de voorkeur.

Inspiratie. Door de stronken en toegevoegde compost ontstaan voldoende vochtige groeiplaatsen.

31 Stronkengroep aanleggen en beplanten.

Deze groep op een bolle oever scheidt de holle oever van het uitzicht vanaf de Koebrug naar het noorden en past in de afwisseling van 'open' (holle oever) en 'dicht' (bolle oever). De stronkenpartij ligt tegenover een toegang tot het avontuurlijke bospad.

Een poort of vizier van stobben

32 Bijzonder zitje maken met fraai uitzicht over de bosvijver.

Zie de tekening bij nr. 27. De vormgeving van dit zitje 'op de kaap' hebben we nog niet uitgewerkt. Het zitje kan direct aan het pad liggen maar ook iets hoger op de helling.

33 Groep eendekorven plaatsen.

Er zijn eerder eendekorven in het park aanwezig geweest, maar die stonden verspreid en waren louter functioneel bedoeld. Het plaatsen van een groep fraaie korven in een mooie (kunstzinnige) opstelling biedt niet alleen broedplaatsen, maar zorgt ook voor een kijkobject dat spiegelt in het water van de bosvijver. Eendekorven van riet en/of wilgentenen verwijzen voor de kenner naar de vaartochtjes van de familie Tromp Meesters naar de Weerribben en Giethoorn.

Eendekorven als kunstwerk in de vijver.

Vanaf veel zijden blikvanger

34 Bank met bijzonder ontwerp plaatsen (thema 'Roeken').

De bank op de heuvel vormt een belangrijk uitzichtpunt en mag daarom een bijzonder element zijn dat ook vanaf de zuidkant van de vijver zichtbaar is. We denken aan een houten, rustieke bank waarin op de een of andere vorm de vogelsoort 'roek' is verwerkt, een referentie aan het voorjaar wanneer hier talrijke roeken hun slaapnesten bouwen en hun nesten voor het leggen van eieren. Misschien mag de bank een beschermend dakje krijgen, bijvoorbeeld in de contour van een grote overvliegende roek. In ieder geval is een rugleuning gewenst en aan de achterkant rugdekking door struiken en bomen. Het olifantenpad aan de noordkant van de top met de bank dient te worden dichtgeplant met struiken en een enkele boom. (Geen beuk, maar bijvoorbeeld linde).

Roek met kenmerkende snavel. (Vogelbescherming) Rechts voorbeeld van een geabstraheerde roek (Wilco Kwerreveld).

Huidige bank op de top van het uitzichtheuveltje en het uitgesleten pad achter de bank.

Bijzondere bank op uitzichtheuveltje plaatsen.

35 Bloemrijke helling tussen top heuvel en bosvijver.

Zie de tekening bij 34. Het heuveltje biedt vanaf de top een ver uitzicht over de vijver en daarom moet het talud naar de vijver vrijgemaakt zijn van opslag van bomen en struiken. Gewenst is dat hier een bodembedekkende begroeiing wordt beheerd bestaande uit (voorjaars)bloeiende inheemse planten en stinsen. (Er groeit al voorjaarszonnebloem). Voor het zomerbeeld kunnen daarnaast andere planten met een interessante structuur worden aangeplant, zoals grassen en varens.

Het uitzicht vanaf de top richting de vijver zomer 2021.

Voorjaarszonnebloem - *Doronicum pardalianches*

Ter inspiratie:

Bosanemoon- *Anemone nemorosa* en Wilde hyacinth of boshyacint – *Hyacinthoides non-scripta*.

36 Robuust kunstwerk dat historisch gebruik van de lange laan als ringsteeklaan duidelijk maakt.

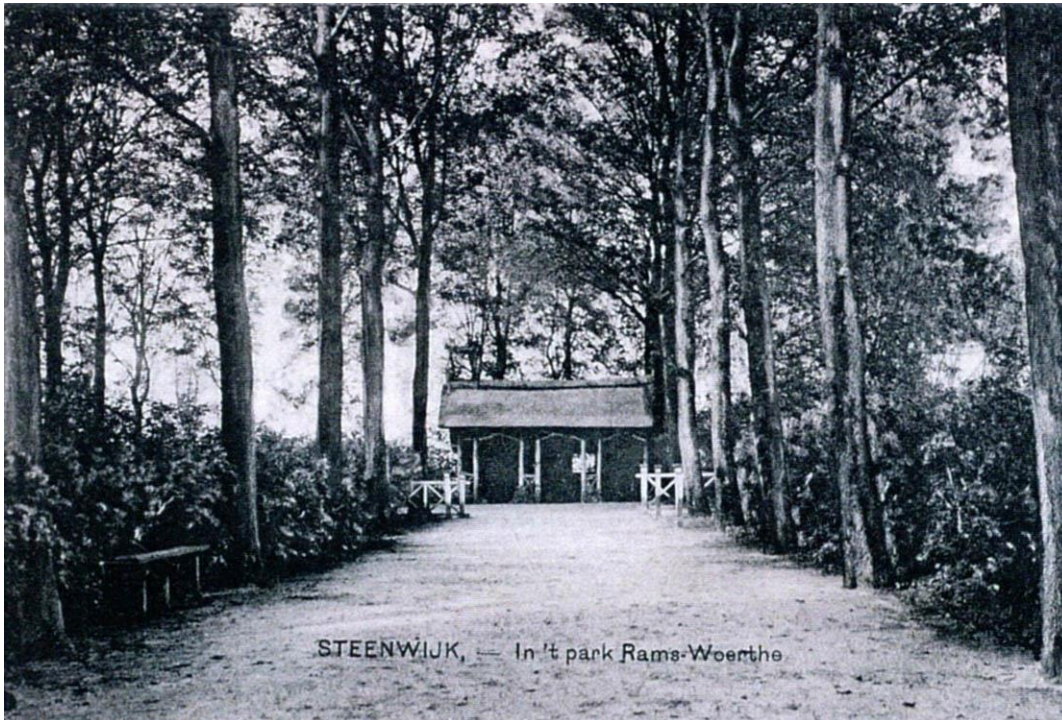
Het object moet vandalismebestendig zijn en niet uitnodigen tot 'hangen' (om geluidsoverlast te voorkomen).

De lange laan was in de tijd van Tromp Meesters ook bedoeld om te gebruiken voor ringsteken te paard, de zogeheten ringrijderij. De paarden stonden dan voor de start vermoedelijk achter een hekje in het huisje aan het einde van de laan. Door silhouetten van (bijvoorbeeld) cortenstaal te maken van een ruiter en een ring kan de suggestie van ringsteken worden gewekt.

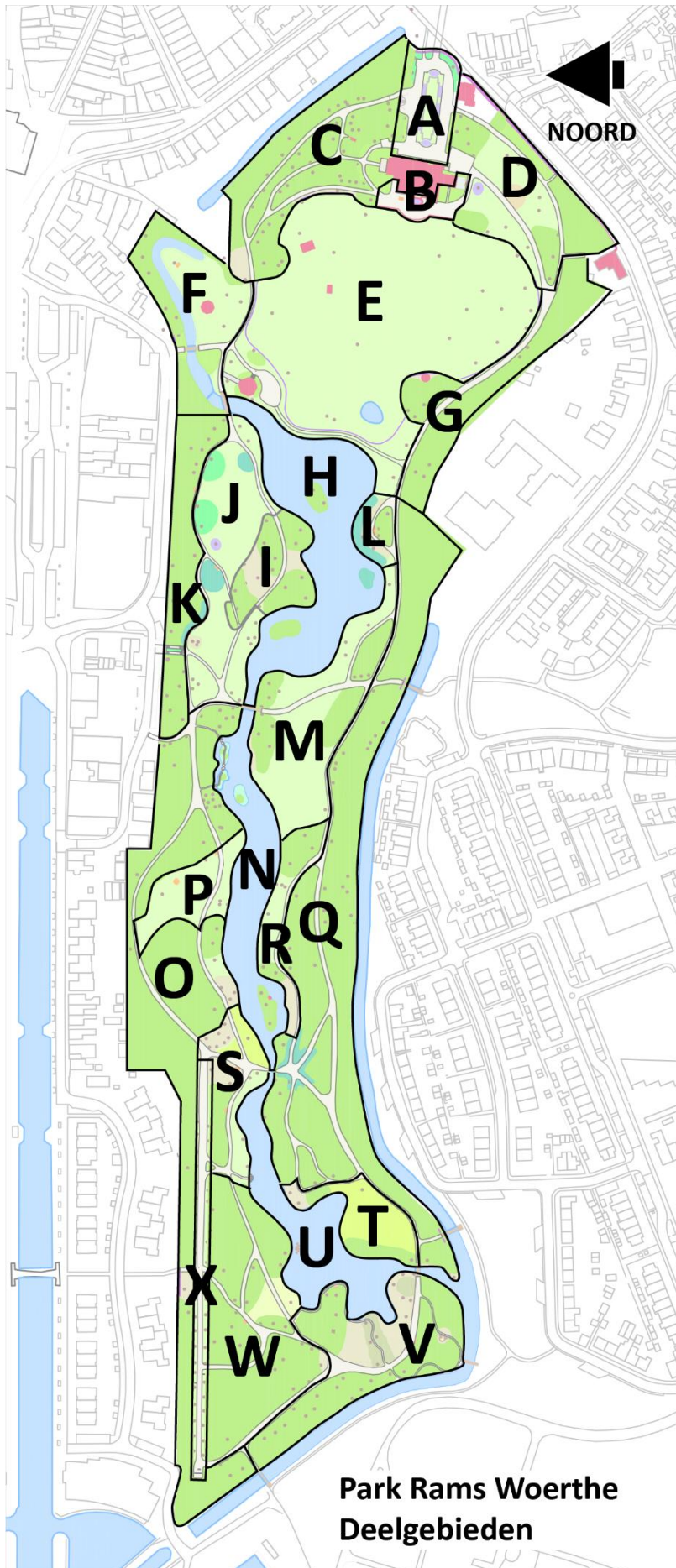

Idee voor 'kijkdoosopstelling' van silhouetten van poortjes, Tromp Meester te paard met lans, paal met ring en Anna Tromp Meesters – Viëtor die toeschouwt, door A. Guinée (2021)

Het gebruik van silhouetten past ook bij de tijd van Tromp Meester met zijn toverlantaarns en schaduwbeelden.

Het historische beeld van de lange laan. Inspiratie voor een deel van het kunstwerk.

5 Het park van Copijn nu en in de toekomst

In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie van het ontwerp van Copijn per deelgebied kort belicht. Daarna wordt het streefbeeld besproken. Daarin zijn de maatregelen en voorstellen voor projecten uit hoofdstuk 4 opgenomen.

Het budget dat reeds ter beschikking is gesteld voldoet niet voor alle voorstellen. Daarom is bij alle maatregelen en projecten door de medewerkers van de gemeente aangegeven wat de geschikte volgorde is voor de uitvoering.

Bij de toekenning van de prioriteiten is rekening gehouden met efficiënt werken en/of bij elkaar liggende projecten, zodat gebieden als eenheid in een keer kunnen worden aangepakt.

Prioriteit I betekent: *eenvoudig aan te leggen, op korte termijn nodig: 2022;*

Prioriteit II betekent: *vereist meer voorbereiding en financiën;*

Prioriteit III betekent: *ingrijpende en kostbare maatregel, langere voorbereidingstijd.*

5.1 Streefbeeld per deelgebied met beheermaatregelen, projecten en prioriteit

Deelgebieden park Ramswoerthe (zie nevenstaande kaart):

- A. Voorplein
- B. Plateau/terras
- C. Noordelijke zijtuin
- D. Zuidelijke zijtuin
- E. Grote parkweide (hertenkamp en gras erbuiten, omgeving theekoepel)
- F. Voormalige tuin Kornputsingel 14 met restant Aa
- G. Bosrand zuidzijde hertenkamp
- H. Oostelijke vijver met drie eilanden
- i. Geaccidenteerd beukenbosje aan vijver
- J. Langgerekte grazige ruimte van noordelijke zichtlijn
- K. Bomenwal langs Gedempte Turfhaven
- L. Heuveltje aan voorste vijver (ooit met stenen en prieel, nu met lindes/eiken en rododendrons)
- M. Centrale ruimte – grasveld - tussen voorste en middelste vijverdelen
- N. Middelste vijver met eilanden
- O. Noordelijke bospartij rond open ruimte aan middelste vijver (punt is er af)
- P. Gazon aan noordkant middelste vijver met diagonaal uitzicht
- Q. Zuidelijke langgerekte bospartij tussen parkrand en open ruimten aan vijvers
- R. Open bosoever middelste vijver zuidzijde met kleine grasvelden
- S. Open bosoever middelste vijver noordzijde met veel naaldbomen
- T. Oostelijk holle bolle oever met veld en veel naaldbomen
- U. Achterste vijver met verbinding naar Aa
- V. Bos met westelijke holle-bolle oevers
- W. Bos met uitzichtheuveltje
- X. Lange laan met Amerikaanse eiken

Deelgebied A - Voorplein

Historische aanleg

Het voorplein werd aangelegd als een geometrische en symmetrische entreerimte met halfverharding (schelpen of grind) en aan weerszijden rijen linden in gras. Aan de noord- en zuidzijde lag een halfrond pleintje dat de lindenrijen onderbrak. In het midden lag een deels verdiept sierperk bestaand uit gras, een rand van grind/schelpen/zand en decoratieve bloemperken.

Voor de gevel van het huis groeide lage beplanting en stonden enkele geschoren boompjes in grote potten of kuipen. Ook tegen het lage muurtje waarop het hek stond groeide lage beplanting. Een lichtgroen geverfd hekwerk in jugendstil met een hoofdboog en voetgangerspoortje sloot het plein met een boog af. Kort na de aanleg werd een kleine portierswoning toegevoegd in de zuidoosthoek.

Huidige situatie

In het kader van de renovatie van Rams Woerthe is het hek gerestaureerd – inclusief lamp -, zijn linden herplant (niet in grasstrook, maar in onderbeplanting van heesters), ouderwetse lantaarns geplaatst en witgeverfde zitbanken in passende vormgeving.

Het centrale perk heeft niet de historische contour en witte band teruggekregen, maar wel de bloemperken die met rozen of perkplanten zijn ingevuld. De randbeplanting langs het huis bevat nu onder meer vrijstaande geschoren struiken (i.p.v. geschoren boompjes in potten) en biedt goed zicht op de gevel.

De randbeplanting langs het hekwerk bestaande uit bloeiende vaste planten is eigentijds, fleurig en kleurig.

De verharding bestaat sinds 1966 uit asfalt.

Onderdelen en elementen

Het voorplein omvat veel onderdelen en elementen: hekwerk, (half)verharding, lantaarnpalen, centraal sierperk, rozenperken, rijen linden, beplantingsranden langs hekwerk, villa en portierswoning, oorlogsmonument met beplanting, zitbanken.

Diverse rozen in de perken, randbeplanting en doorzicht naar de bomen op plein en stadswal.

Gebruik nu en in de toekomst

De villa is sinds de overname door Vereniging Hendrik de Keyser een museumhuis geworden. Dat betekent dat het voorplein als entree tot huis en park en als verbinding met de oude stad intensief wordt gebruikt. Het voorplein maakt ook deel uit van een gemarkeerde wandelroute en een (iets minder gewenste) informele fietsroute naar het Steenwijkerdiep.

Voor het gebruik van het huis is behoud van de parkeergelegenheid voor enkele auto's en fietsen wenselijk.

Streefbeeld

Het huidige beeld voldoet ruimschoots, maar kan nog worden aangescherpt door de buitenvorm van het centrale perk te herstellen. Zeker voor de functie van het huis als museale attractie die bezoekers naar Steenwijk trekt, is dat de moeite waard. (De vormen van het origineel vergroten niet het gevaar van het afrijden van hoeken. De perken hoeven niet elk jaar hetzelfde te worden ingevuld. Een goede afstemming van soorten en kleuren is wel gewenst. Te overwegen is de lichte band in het perk terug te brengen (project 1). Voor de voordeur moet te hoge beplanting worden vermeden.

Te overwegen valt het asfalt te vervangen (project 2) door een goed berijdbare halfverharding. Dat zal de historische sfeer nog verder versterken.

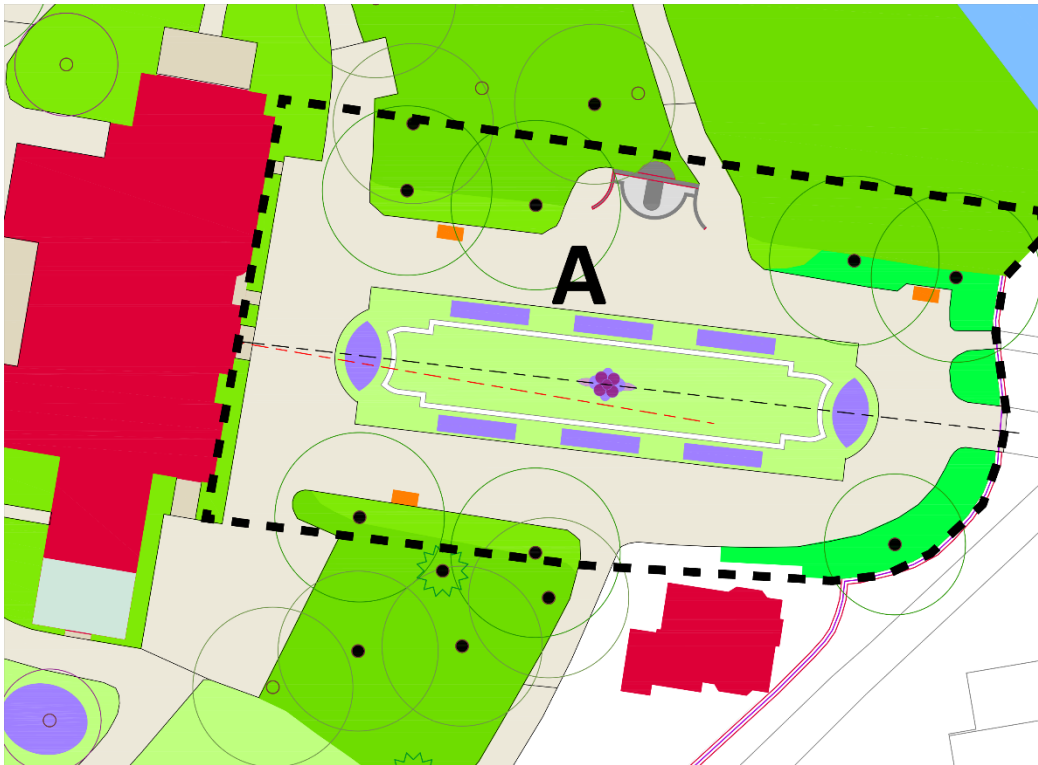
Project 1 Herstellen historische vorm middenperk. **Prioriteit: III**

Project 2 Vervangen asfalt door halfverharding. **Prioriteit: III**

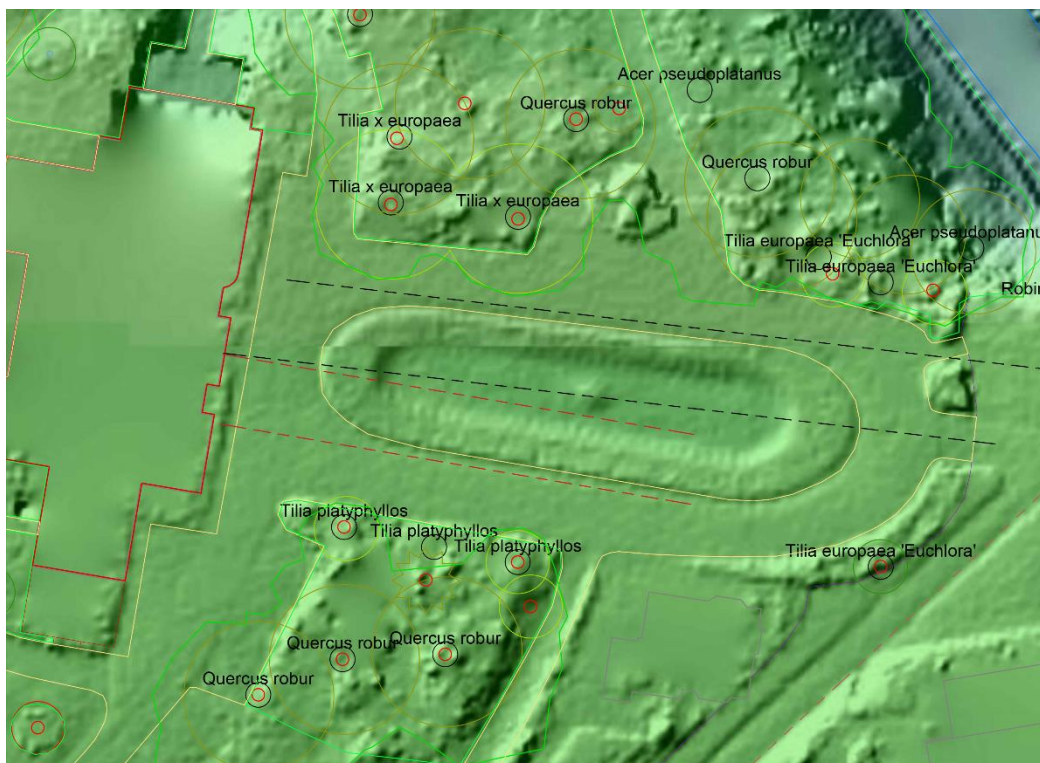

Ronde bocht vervangen door 'spiegellijst', witte binnenlijst, asfalt en stenen vervangen door halfverharding.

Copijn tekende een middenperk, dat over de hele lengte even breed is. Het perk dat er ligt heeft echter een soort knuppelvorm om te verdoezelen dat de zichtas van de poort naar de voordeur niet loodrecht op het huis staat. (Mogelijk heeft Copijn die aanpassing zelf gedaan.) Voor het fraai uitvoeren van de lijst en de lichte band kan het beste de bestaande situatie als uitgangspunt worden genomen, temeer omdat er lantaarnpalen langs de randen staan.

Deelgebied A. Globale reconstructie van het ontwerp van het middenperk. De zwarte stippellijn is de zichtas. De rode stippellijn staat loodrecht op het huis.

Hillshade van de bestaande situatie. De noordrand van het middenperk ligt evenwijdig aan de zichtas, de zuidrand haaks op het huis. Het vergt een nauwkeurige inmeting van de rijen linden om te bepalen of zij deze lijnen ook volgen.

Deelgebied B – Plateau, terras

Historische aanleg

Het plateau/terras werd aangelegd met een basalten keermuur, hardstenen afdekranden en grind/schelpen. In het midden van het huis was toegang tot een klein overdekt terras via ronde hellingbanen die een bloemperk met een hardstenen rand omvatten. Vanaf het terras was aan de noordzijde een toegang tot de keuken die langs een plantvak liep en aan de zuidzijde was toegang naar de kas en wintertuin via een pad middendoor een plantvak. Er zijn geen historische foto's gevonden waarop te zien is hoe de beplanting in de plantvakken eruit zag.

Huidige situatie

De kas is ingestort en nimmer herbouwd. De wintertuin is wel gerestaureerd en aan de zuidgevel is niet te zien dat er een kas tegenaan stond. In plaats van de kas ligt er nu een verhoogd plateau dat geen functie heeft. Er staan potten met vetplanten op, opdat het oogt als het buitenplein van de wintertuin/oranjerie. Vanaf een afstand zijn ze echter weinig opvallend, omdat ze maar net boven de rand uitsteken.

In het kader van de renovatie zijn de plantvakken opnieuw ingevuld. Het plantvak voor het terras is gevuld met rode rozen. Aan weerszijden zijn op het terras witgeverfde houten banken gezet in een passend ontwerp. Het noordelijk perk bevat een Magnolia en een toverhazelaar die het zicht naar de noordelijke zijtuin afschermen. De onderbegroeiing/lage bodembedekkers, die aansluiten op het terras heeft geen duidelijk sierkarakter. Het zuidelijke plantvak bevat onder meer een Magnolia en rododendrons (azalea's) in bodembedekkers. Er staan ook groepen vaste planten in, die enigszins overwoekerd worden.

Op het terras staan twee donkere metalen masten waaraan schijnwerpers en bewakingscamera's zijn bevestigd. Ze zijn vanuit het park gezien achter bomen in de parkweide geplaatst en vallen niet op. Aan de spontane begroeiing van de halfverharding is goed te zien waar veel en waar weinig wordt gelopen.

Onderdelen en elementen

Het terras omvat de volgende elementen: keermuur, halfverharding, drie plantvakken, zitbanken.

Gebruik nu en in de toekomst

Het terras kan om praktische redenen niet bij het bekijken van het museumhuis worden betrokken. (Alleen het kleine overdekte buitenteras tegen de gevel). Toch is de beleving ervan sterk op het huis betrokken en dient het dezelfde inrichtings- en onderhoudskwaliteit te hebben als het voorplein. Het brede en diepe uitzicht vanaf het terras levert voor iedereen de mooiste beelden van het park en het is dus wenselijk dat iedere bezoeker vanaf het terras het park bewondert.

Huidige situatie terras. Rechts de uitzichten (4 zichtassen) vanaf het terras.

Streefbeeld

De huidige inrichting met banken tegen de muren voldoet, alleen de plantvakken tegen het plateau van het terras en tegen de noordelijke zijtuin kunnen nog iets meer sierwaarde krijgen.

Maatregel: In overleg met Vereniging Hendrik de Keyser potten op hogere onderstellen zetten of meer opvallende, hogere houten plantkuipen op het plateau plaatsen. **Prioriteit: I**

Oranjerieplanten in hoger staande bakken boven de muur, zolang het ontbrekende kasdeel niet is herbouwd.

Deelgebied B met de vier belangrijke historische zichtlijnen vanaf het terras en aan de zuidkant het plateau van de kas.

Deelgebied C - Noordelijke zijtuin

Historische aanleg

De noordelijke zijtuin kreeg een bijzonder reliëf. Terwijl het westelijke pad langs de parkweide afdaalt en het oostelijke pad wat meer geleidelijk langs de stadsgracht naar het niveau van het dal loopt, kreeg het middelste pad het karakter van een soort vallei. Vanuit zijn kantoor boven de keuken kon Tromp Meesters erover uitkijken. Op een historische foto is te zien dat er nabij het huis veel kleine coniferen waren aangeplant. Waarschijnlijk was dat niet (alleen) voor de sfeer, maar ook om vanaf het pad langs de weide niet naar het plaatsje voor de keuken te kunnen kijken.

Het westelijk pad begon achter een bosje, dat als een wangetje tegen het terras was aangelegd, had dan zicht over de parkweide en liep vervolgens weer door bos. Het 'dalpad' bood geen uitzicht. Het oostelijke pad liep langs de stadsgracht. In Copijns ontwerptekeningen zijn er aan het begin openingen aanwezig die zicht op de gracht bieden. Uiteindelijk zijn er naar deze kant waarschijnlijk geen duidelijke zichtlijnen tot stand gebracht.

Tussen het pad langs de stadsgracht en het centrale pad was een verbindend pad gemaakt dat door het reliëf snijdt en toegang bood tot een appelkelder.

In de noordelijke zijtuin staan naaldbomen en veel taxus en buxus, waarbij opvalt dat het verschillende soorten en variëteiten betreft. Deze beplanting is mogelijk niet allemaal onder Copijn aangebracht maar tijdens een beplantingsherstel in de periode 1920-1930. We beschouwen dit kenmerk niettemin als historisch. Hetzelfde geldt voor de aanwezigheid van vele zwerfkeien, waarvan we ook niet zeker weten of ze er in 1900 al lagen.

Huidige situatie

De fietsenstalling die in de tweede helft van de vorige eeuw is geplaatst bevindt zich nog op dezelfde plek. Hier is de strakke vorm van de halfverharding rond het huis verwaterd.

In 1999 groeiden bij de gevel van de villa veel azalea's en rododendrons in verschillende kleuren. Die aansprekende beplanting is in 2021 minder weelderig na drie droge zomers.

Er is een aantal historische bomen uitgevallen en vervangen door nieuwe exemplaren. De rand met beplanting langs de stadsgracht heeft vrij veel nieuwe struiken gekregen.

Langs het westelijke pad staan ter hoogte van het wangetje nu teveel dezelfde taxus in een dichte rij. De appelkelder, die een functie heeft voor vleermuizen, heeft een lelijke deur.

Onderdelen en elementen

De zijtuin omvat: paden, gemengde beplanting met verschillende soorten wintergroene bomen en struiken, bloeiende sierheesters in het bijzonder azalea's (rododendron), appelkelder.

Streefbeeld

De drie paden die vanaf het voorplein, het terras en het souterrain naar het noorden lopen en daar samenkomen worden visueel van elkaar gescheiden door een gevarieerde beplanting met daarin verschillende soorten taxus en buxus. Het westelijke pad loopt vanaf het terras eerst achter de beplanting van de bosschage tegen het terras, dan met fraai uitzicht langs de hertenweide en dan weer tussen bosachtige beplanting. Rond het plaatsje voor het souterrain waar paden vanaf het terras en het voorplein samenkomen met het middelste pad, past een verbijzonderde bloeiende beplanting die publiek naar het middelste, meest verborgen pad lokt. Azalea's zijn zeer geschikt. De vele zwerfstenen langs het pad verhogen de iets exotische parksfeer.

Maatregelen:

Azaleadal weer aanvullen met diverse soorten azalea. **Prioriteit I**

Fraaie lantaarn plaatsen bij souterrain. **Prioriteit III**

Zicht op dak appelkelder. Rechts: sluippaadje hoeft niet te worden dichtgemaakt.

Fraaiere lantaarn gewenst. Rechts: bodembedekkers aanvullen met lage azalea's voor behoud zicht.

Deelgebied C. Drie paden met verschillende beleving. Azaleadal vormt een knooppunt bij het huis.

Deelgebied D - Zuidelijke zijtuin

Historische aanleg

De zuidelijke zijtuin was aangelegd als een ruimte die zicht bood op de zijgevel van de villa met de wintertuin en kas. Op de laatste ontwerptekening van Copijn is de zijtuin langs de weide open en loopt er evenals aan de noordzijde een pad langs de rand van de weide. Zeker is dat er **een lange diagonale zichtlijn** was over de weide, dwars op de hoogtelijnen van de door Copijn aangepaste helling, die eindigde bij een bruine beuk in de zuidelijke zijtuin. Aan de zuidkant sloot een bosschage de ruimte af.

Vanaf het terras liep een pad tussen de weide en het gras van de zijtuin. Net als het pad in de noordelijke zijtuin begon het achter een bosschage dat als een wangetje tegen het terras lag. Een ander pad sloot aan op het plateau aan de oostkant van de kas en op het halfronde pleintje aan het voorplein.

Langs de Gasthuislaan met woningen aan de overkant, staat een laag historisch hek en daarvoor was een dichte beplanting van naaldbomen en wintergroene struiken aangebracht. In het lage hek is een onopvallende toegang (in het verleden voor personeel).

Huidige situatie

In het kader van de renovatie van 1999 zijn de parkeerplaatsen in de zijtuin verwijderd, op een paar na, ter hoogte van het plateau van de kas. De oorspronkelijke paden, die voor het parkeren waren veranderd, zijn niet hersteld, maar wel is van de parkeerweg een fraai gebogen pad gemaakt dat aansluit op het wandelpad aan de zuidkant van de weide. Aan dit pad heeft de gemeente een speelplek aangelegd met houten elementen.

Voor het plateau van de kas is in het gras een fraai sierperk aangelegd met een magnolia in het midden. De bruine beuk in de zichtas is doodgegaan, maar de stam is gehandhaafd. Als vervanger voor de nu ontbrekende opvallende kruin zijn bruine beuken geplant in dezelfde lijn, maar dan in de rand beplanting langs de Gasthuislaan. Die rand heeft nog, ondanks ingrepen voor meer licht in de Gasthuislaan, zijn historische karakter, bepaald door wintergroene soorten.

Achter de portierswoning is ooit een stuk van de zijtuin toegevoegd aan de woning als achtertuin. Tussen de tuin en het wandelpad staat een haag/begroeide schutting. Ook de woning van de chauffeur is nu afgesplitst met een stukje tuin.

Onderdelen en elementen

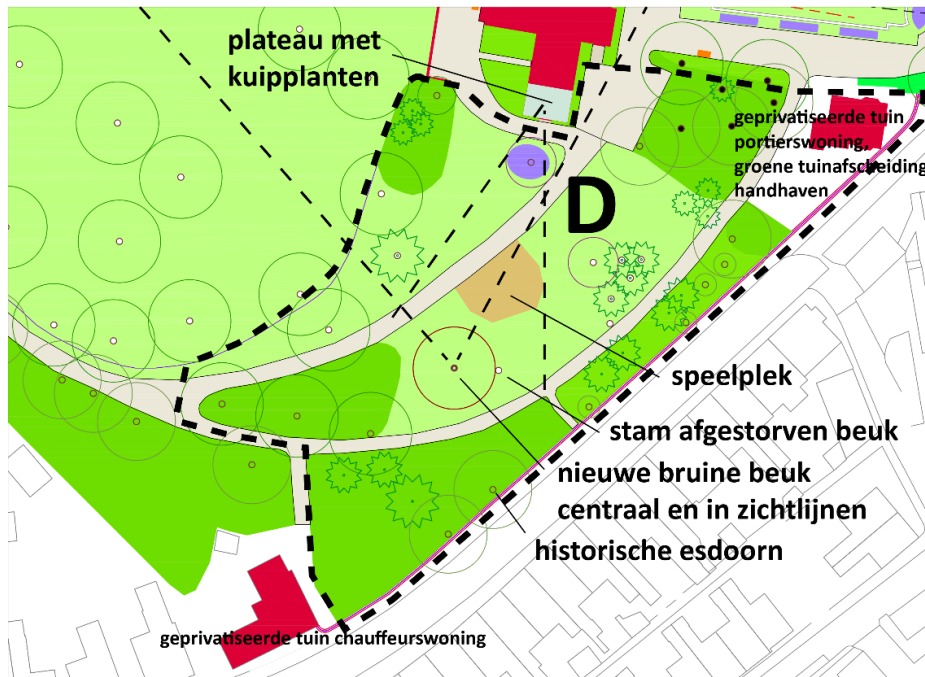
De zijtuin omvat de volgende elementen: paden, gemengde beplanting met verschillende soorten wintergroene bomen en struiken langs de Gasthuislaan, bruine beuk, sierperk, speelplaats.

Streefbeeld

Op (lange) termijn is het mogelijk om de diagonale as beter zichtbaar te laten zijn door beplanting aan de zijde van de weide, ten zuiden van de bosschage tegen het terras, niet te vervangen. Een bruine beuk in de zichtlijn is ook zonder ruim uitzicht naar de weide gewenst. De huidige aanplant in de rand langs de Gasthuislaan gaat voor problemen zorgen voor een oude esdoorn en de onderbegroeiing. Een **jonge bruine beuk** aan de westzijde van de dode stam is beter.

Het karakter van de rand beplanting langs de Gasthuislaan – veel naaldbomen en wintergroene struiken – dient te worden gehandhaafd. Daarbij is het wel wenselijk dat er vanaf de straat doorzichten naar het park blijven. In deze tijd is zicht op de gevels van de historische woningen ter hoogte van het park ook gewenst.

Het sierperk hoort ook op lange termijn bij het streefbeeld. Naar verwachting wordt de Magnolia niet zo groot dat hij het zicht op de wintertuin gaat belemmeren.

Maatregelen:Bruine beuk planten. **Prioriteit I, Jonge**Bruine beuken onder de historische esdoorn bij de Gasthuislaan verwijderen voor behoud van de esdoorn. **Prioriteit I**

Deelgebied D. Zuidelijke zijtuin. Het centrale pad is niet historisch maar voldoet goed.

Perk Magnolia en witte roos, doorzicht naar Gasthuislaan met huizen uit tijd Tromp Meesters.

Rechts: jonge bruine beukjes vervangen door bruine beuk in grasveld.

Nieuwe beuk komt achter het speeltoestel.

Deelgebied E - Grote parkweide

Historische aanleg

Het reliëf van de Paasweide werd voor de aanleg van de grote parkweide enigszins aangepast, zodat hij asymmetrisch aansloot op de 'omarming' van de hogere grond met daarop centraal de villa. Met twee bosschages als coulissen, een aan de noordzijde en een aan de zuidzijde, werd de ruimte van de weide geleed. Tegen de noordelijke bosschage stond het kippenhok, tegen de zuidelijk de duiventil en een rustiek zitje. Een groepje eiken en een bruine beuk scheidden de twee diepe uitzichten vanaf het huis het park in.

Aan de vijverrand stond de theekoepel in beplanting, met daarnaast een kegelbaan en een botenhuis. Midden in de weide lag op een vlak stuk een tennisbaan. Aanvankelijk liepen er twee paden dwars door de weide.

Na overname van het park door de gemeente werd de weide een hertenkamp en het kippenhok vervangen door een hertenstal. Het botenhuis en de kegelbaan werden afgebroken, zij het niet direct. De paden door de weide uit de tijd van Tromp Meesters werden opgeheven. In 1974 werd een pad gelegd tussen de vijver en de hertenweide als een extra verbinding tussen de noord- en zuidzijde van het park.

Uitsnede tekening H. Copijn 1899

Huidige situatie

In het kader van de renovatie van 1999 is de in 1974 afgebrande theekoepel vervangen door een moderne koepel met een rieten dak en is een nieuwe hertenstal gebouwd. Tot herbouw van de duiventil is het (nog) niet gekomen. Het pad tussen de vijver en de hertenwei werd in overleg met de bevolking verwijderd. Het vernieuwde hekwerk rond de weide heeft teveel standers gekregen en (in afwijking van het ontwerp) aan de vijverkant twee scherpe hoeken.

In het weiland werd een nieuwe bruine beuk geplant, die nu al beetje effect begint te krijgen als 'verdeler' van zichtlijnen.

De theekoepel staat nog steeds in beplanting. Die bestaat uit een rand sierheesters, klimplanten en hoge Chameacyparis. Voor gebruik als terras zijn bij de theekoepel halfverharde cirkels aan een smal pad aangelegd. Tegen het hek is een nieuw plantvak aangelegd met bloeiende struiken. (Hierin bevindt zich een elektriciteitskastje.) In de weide zijn nabij de theekoepel enkele extra linden aangeplant.

Onderdelen en elementen

De hertenweide bestaat uit hoog gras, bomen in beschermende randen van stenen of beschermd door hekken, een hertenstal en een hekwerk. De locatie van de theekoepel bestaat behalve uit het gebouw uit bomen, heesters, sierbeplanting, halfverharding.

Streefbeeld

Een belangrijk doel is een hekwerk rond de weide dat minder opvalt en minder scheidend werkt zodat de ontworpen ruimten en de bijzondere elementen (nog) beter tot hun recht komen. Ook dient het tracé van het **hekwerk vrij te zijn van zichtbare scherpe hoeken**.

Aan de wens om toch weer een pad tussen de vijver en de hertenweide aan te leggen als snelle verbinding naar de theekoepel kan worden tegemoet gekomen door het **als pad van kortgemaaid gras** vorm te geven, zodat het beeld vanaf het terras (weide tot aan het water) niet wordt aangetast. Voorgesteld wordt om de cirkels bij de theekoepel te vervangen door een eenvoudiger **terras van halfverharding**. Belangrijk is dat het vaste terras niet te groot wordt en dat tijdelijke uitbreiding van het aantal tafels op **piekmomenten op gras** plaatsvindt. Verder dient het terras niet in de lange zichtlijn te liggen. Voor de theekoepel is belangrijk dat hij in een rand beplanting blijft staan die varieert in hoogte en samenstelling.

Voor een evenwichtig zicht vanaf de villa naar het zuidwesten is een duiventoren in de rand van de zuidelijke bosschage nodig als tegenhanger van de theekoepel. (Zie deelgebied G)

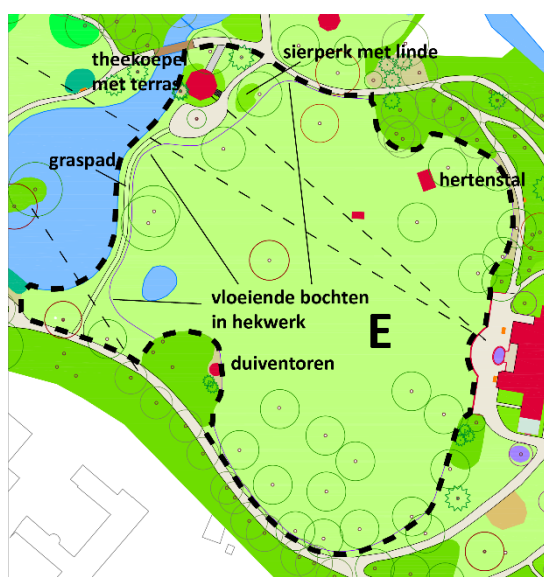
Project 7 Deels verplaatsen van het hertenhek met minder spijlen. **Prioriteit II**

Project 8 Aanleg terras bij theekoepel. **Prioriteit I**

Project 9 Graspad langs de vijver aanleggen. **Prioriteit II**

Voorstel is het hek te wijzigen vanaf de kromming. Rechts: sierperk wordt vergroot (verhult techniek).

Deelgebied E. De grote parkweide

Deelgebied F - Voormalige overtuin Kornputsingel

Historische aanleg

De tuin werd aangelegd als een kleinschalige wandeltuin langs de Aa, met verschillende soorten perken, een theekoepel aan de Aa en een bloemenkas. Achter de bloemenkas stond een schutting. Vanaf de woning aan de Kornputsingel was de tuin bereikbaar via een (houten) brug. Toen de tuin onderdeel ging uitmaken van het park van Tromp Meesters werd het deel met de koepel veranderd in parkweide en kwamen er aan de noordrand extra schuren en broeibakken voor de tuinbaas. Nadat de gemeente Rams Woerthe had gekocht werd de tuin in gebruik genomen als kwekerij, op een punt langs de stadsgracht na. Die kwam in particuliere handen. De Turfhaven werd in 1939 gedempt en de schutting vervangen door een rand van bomen en struiken.

Huidige situatie

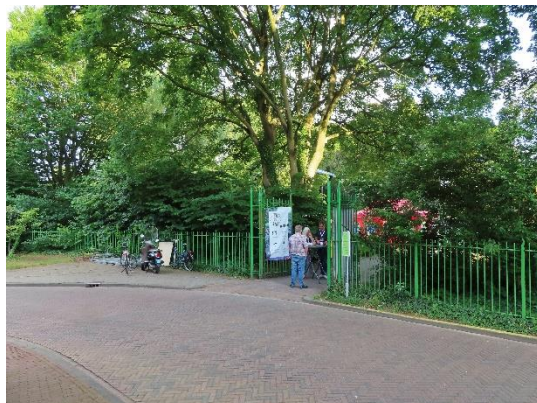
Na beëindiging van de stadskwekerij lag de tuin erbij als een eenvoudig grasveld, waar de damherten tijdelijk konden verblijven. In het kader van de renovatie van 1999 is er een nieuwe waterloop langs de buitenrand gelegd, zodat het resterende stukje Aa via open water (en slechts een korte duiker) in verbinding staat met de stadsgracht. Het water ligt diep en in de huidige situatie groeit er vrij veel riet in.

Op het grasveld is een nieuwe muziektent gebouwd, bewust in de nabijheid van de theekoepel, opdat horeca en muziek van elkaars nabijheid kunnen profiteren. Bij de ingang aan de kant van de Gedempte Turfhaven is over het doorgetrokken water een brug gebouwd met leuning die passen bij het door Van Gendt ontworpen grote toegangshek. (Bij betaalde concerten fungeert de noordelijke toegang als entree voor de bezoekers.)

De stuw met 'waterval' in het nog bestaande stukje van de Aa langs de voormalige tuin is versierd met zwerfkeien. De bloemenbrug bij de koepel is hersteld. Niet met cementrustieke maar metalen bloembakken als lage leuning. De beplanting bij de waterval, onder meer een magnolia, is aangevuld met een herfstkastanje. Tot slot zijn er enkele bomen in het grasveld bijgeplant, waaronder een rode kastanje in de scherpe bocht van de nieuwe waterloop. Er staat een bank voor.

Onderdelen en elementen

Als onderdelen en elementen van de voormalige tuin kunnen worden genoemd: restant Aa met bloemenbrug en waterval, nieuwe waterloop met brug, muziekkoepeel, gazon, bomen, paden gemengde beplantingen.

Beek vanaf de oostelijke punt van het grasveld naar de brug. Rechts de entree op concertavond.

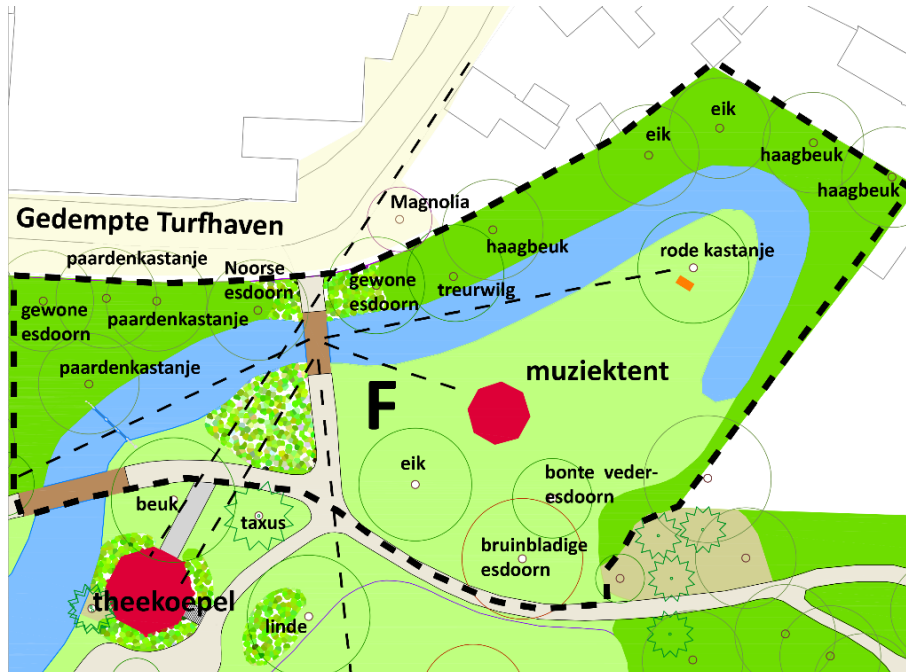
Streefbeeld

De zijtuin als ruimte van de muziektent voldoet. Wanneer de bomen nog wat ouder worden krijgt de plek meer karakter, vergelijkbaar met andere parkdelen. Een zomereik die herplant is iets ten zuidwesten van de muziektent, gaat ervoor zorgen dat in een zichtlijn vanaf het heuveltje aan de

voorste vijver wel de koepel en de kerkspits te zien zijn maar niet de muziektent. Dat is zo bedoeld. De nieuwe waterloop is voornamelijk te beleven vanaf de nieuwe brug bij de parkentree. Daar moet een **mooi uitzicht blijven met open water**.

Als de gemeente ooit de kans krijgt om de **van het park afgescheiden privétuin weer bij Rams Woerthe** te voegen dan moet ze dat zeker doen.

Project 10 Het zicht van buitenaf op de theekoepel open maken. Heesterperk bij toegangsbrug inrichten met lagere beplanting waar men overheen kan kijken. **Prioriteit I**

Deelgebied F. Gewenst is meer ruimtelijke samenhang tussen de het veld met de muziektent en de hertenweide met theekoepel aan het water. Gewenst is ook dat vanaf de aanlooproute al meer van het park is te zien.

Waterval en toegangsbrug met rechts het heesterperk dat verlaagd kan worden.

Deelgebied G - Bosrand zuidzijde hertenkamp

Historische aanleg

Oorspronkelijk was dit een bosachtig beplante wal die het wandelpark afschermd van de moestuin en boomgaard. Omdat er veel bomen in de weide waren geplant, hoefde de rand vanaf het noorden gezien niet bijzonder schilderachtig te zijn. Na het bebouwen van de gronden van de moestuin en boomgaard langs de Gasthuislaan werd de bosrand een buitenrand.

Huidige situatie

Doordat de bosrand vrij dicht is, voldoet het beeld aan wat de bedoeling van Copijn was. Het pad tussen de bosrand en de grote weide met veel bomen is schaduwrijk.

Onderdelen en elementen

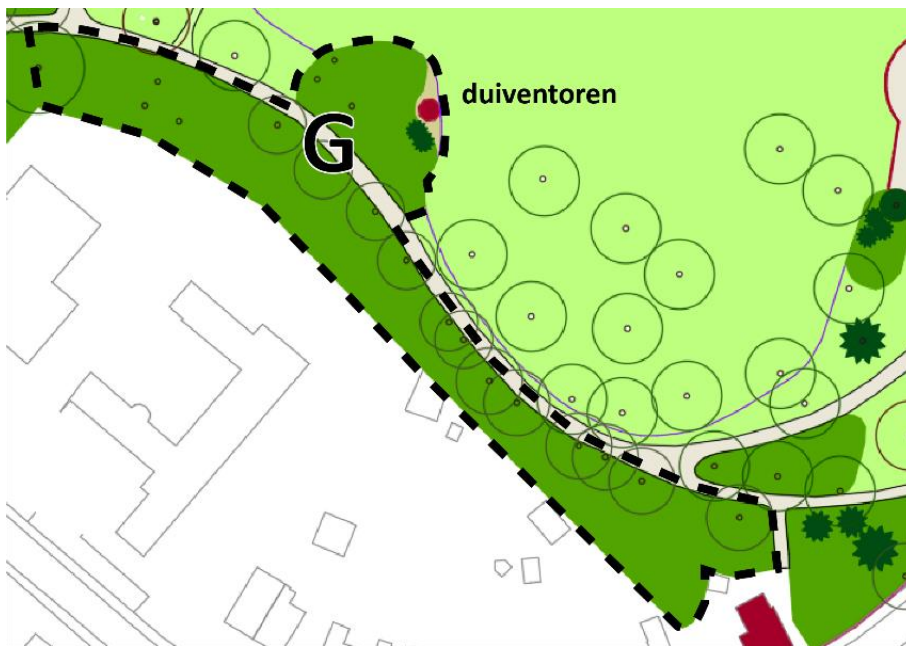
Bomen en onderbegroeiing.

Streefbeeld

Belangrijk is het *niet doorzichtige bosachtige beeld* met hoge bomen en onderbegroeiing. Doordat de rand vrij smal is, valt veel licht aan de zuidkant binnen en kan dit beeld goed in stand worden gehouden.

Geen specifieke maatregelen.

Project 6 Duiventoren herbouwen. Prioriteit PM

Deelgebied G. De neutrale bosrand wordt verbijzonderd door de duiventoren.

Deelgebied H - Oostelijke vijver met drie eilanden

Historische aanleg

De vijver en de eilanden werden nagenoeg conform de tekening van Copijn uitgevoerd. Het meest oostelijke eilandje was bedoeld om zichtlijnen vanaf het huis in te kaderen, maar ook om zichtlijnen te scheiden vanaf het heuveltje aan de zuidkant van de vijver, waar het koepeltje van de Paaschweide was geplaatst. Op het eilandje werden daartoe een eik en een bruine beuk geplant. De twee andere eilandjes waren vooral bedoeld als verbijzonderingen van de oever. Ze maken de waterpartij minder overzichtelijk en daardoor spannender. Op deze eilandjes stonden heesters (o.a. rododendron) en bomen (waaronder groenblijvende). De beschoeiing was van wilgentenen gemaakt.

1899 oostelijke vijver, detail ontwerptekening H. Copijn.

Huidige situatie

De door de Grontmij veranderde oevers zijn hersteld met houten beschoeiingen. Problemen met afkalvende oevers zijn daarmee opgelost.

De bruine beuk op het oostelijke eilandje verkeert niet in optimale conditie. Als vervanging nodig is kan dat pas als de bestaande boom volledig is afgestorven.

De beplanting op de andere twee eilandjes is in orde.

Onderdelen en elementen

Water, houten beschoeiing, met bomen en heesters beplante eilanden.

Streefbeeld

De historische vormen van de vijver en eilanden dienen in stand te worden gehouden. De beplanting op de eilandjes mag het doorzicht tussen oever en eiland niet belemmeren.

Geen specifieke maatregelen.

Deelgebied i - Geaccidenteerd beukenbosje aan oostelijke vijver

Historische aanleg

Een pad langs de noordelijke vijver liep door een bosschage die naar het noorden geen doorzicht bood, maar naar het zuiden wel; tussen twee lage heuveltjes door naar de vijver en de overkant met het uitzichtheuveltje. De beplanting van de bosschage bestaat voor het grootste deel uit bruine beuken (noordzijde pad) en beuken (zuidzijde pad), aangevuld met een paar eiken. Waarschijnlijk zijn er soorten uit het bosje verdwenen.

Vermoedelijk stond op de zuidwestpunt van het bosje aan de oever ook een eik of beuk, later een meidoorn.

Huidige situatie

Het bosje en het pad er doorheen zijn in vorm. De bomen staan op de juiste plaats. Alleen is de vraag of de meidoorn in de zuidwestelijke punt op de plek staat van een uitgevallen boom.

Doorzicht over holle oever naar uitkijkheuveltje (gebied i). Rechts: alleen een meidoorn op de punt.

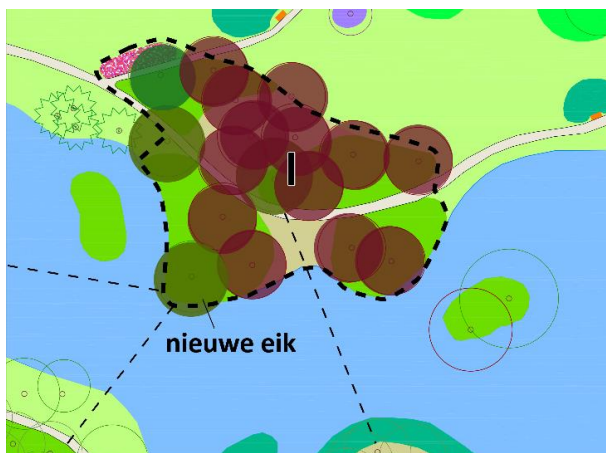
Onderdelen en elementen

Bomen, pad, holle bolle oever

Streefbeeld

Beukenbosje met grote groep bruine beuken aan de noordzijde van het pad (langs zicht lijn vanaf het huis) en beuken aan zuidzijde pad op lage heuveltjes.

Maatregel: op zuidwestelijke landpunt eik herplanten links van meidoorn. **Prioriteit I**

Deelgebied I. Eik op zuidelijke punt herplanten

Deelgebied J - Ruimte van lange noordelijke zichtlijn

Historische aanleg

De noordelijke zichtlijn van de twee diepe zichtlijnen het park in liep door deze ruimte. (Op de tekening van Copijn is de ruimte niet geheel vanaf de villa te zien, maar opent hij zich bij het aflopen van het pad vanaf het terras langs de parkweide). De ruimte was ook vanaf de andere kant een belangrijke zichtruimte. Vanaf die kant was zicht op de theekoepel weggeplant door beplantingen aan de oostzijde. (De theekoepel mocht niet samen met het huis in een zichtlijn staan.)

De verdere beplantingsgroepen waren vrij klein en bevonden zich naast grote eenheden, vaak ervan gescheiden door een pad. Ook de boomgroepen stonden nabij de randen en grotere bosschages. Een groep eiken sloot aan bij de beplanting van de noordrand, een andere groep stond in het zicht van de Zwitserse brug aan de vijverrand.

Huidige situatie

Het bredere uitzicht vanaf het huis eindigt bij een groep rododendrons en een nieuwe Magnolia in een sierperk. Een smallere zichtlijn loopt aan de zuidkant daarvan verder door tot een coniferengroep tegen de noordrand van het park. De eikengroep aan de westkant daarvan is vanaf het terras niet zichtbaar. Een paar oude eiken zijn uitgevallen. Een nieuwe is al herplant. Vanaf deze kant gezien zorgen een rododendrongroep en coniferen nog steeds voor het afschermen van de theekoepel. Een zicht vanaf de westkant op de nieuwe stal in de hertenkamp is verrassend fraai met doorzicht naar de hertenstal.

Noordelijke as vanaf het huis. As in andere richting, doorzicht, waar een pad door het gras komt van de nieuwe trappen-toegang naar kettingbrug (project 14).

Aan de westkant van het beukenbosje (deelgebied i) is na 1999 eerst een groep azalea's geplant, maar daarvoor bleek het te nat. De huidige hortensia's doen het goed.

Aan de vijver staat in het zicht van de kettingbrug een groep van vier moerascipressen (*Taxodium distichum*). Waarschijnlijk zijn zij vervangers van een groep Italiaanse populieren waarvan de toppen op enkele oude foto's te zien zijn.

De vaste plantenborders die in 1974 zijn aangelegd rond eiken op glooiingen tegen de noordrand worden nog steeds als zodanig onderhouden. (De zitplek vanwaar je tussen de borders door naar het zuiden uitkijkt is een vaste plek van jongeren.)

Onderdelen, elementen

Gras, paden, beplantingsgroepen (sierperk met Magnolia, twee rododendrongroepen, hortensia-groep), boomgroepen (eiken, moerascipressen, schijncipressen), vasteplantenborder.

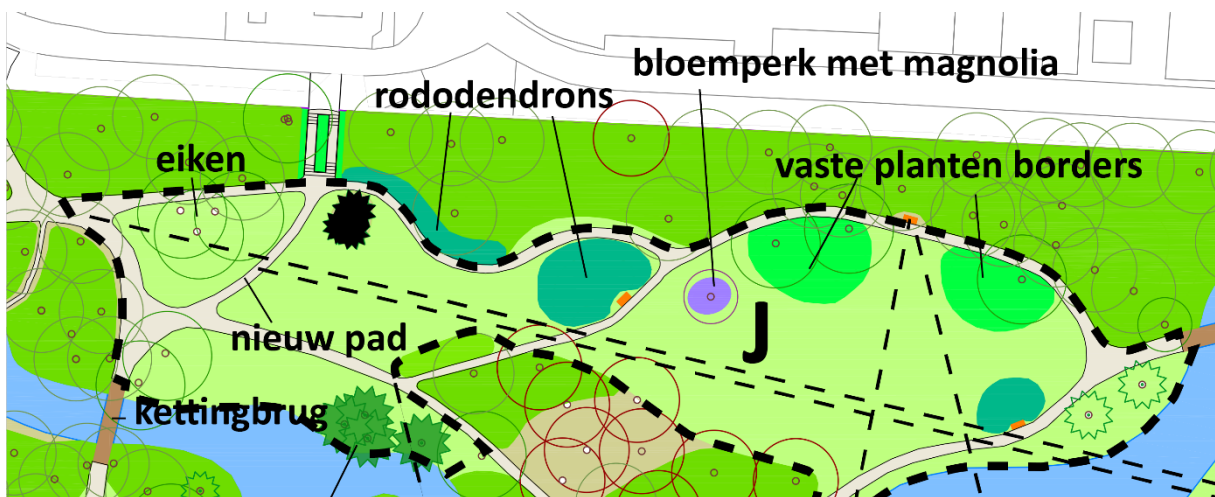

Hortensia groep vormt rand voor beukenbosje (deelgebied i). Rechts: moerascipressen aan oever.

Streefbeeld

Het belangrijkste zijn de lange zichtlijnen vanaf het huis naar het westen en omgekeerd, met gevarieerde beplantingen in kleur en vorm. Gras langs het pad.

Project 14 Nieuw pad aanleggen vanaf de dubbele trap naar de kettingbrug. **Prioriteit II**, gelijktijdig met de aanleg dubbele trap.

Deelgebied J met nieuw pad

Deelgebied K - Bomenwal langs Gedempte Turfhaven

Historische aanleg

Om geen zicht te hebben op de opslagterreinen tussen de Turfhaven en het Steenwijkerdiep werd langs het kanaal een wal opgeworpen die met bomen en struiken werd ingeplant. Door de beplantingsgroepen en het reliëf was de wal onderdeel van een golvende bosrand. Omdat er veel zicht was vanuit het park op de rand was de gemengde beplanting schilderachtig en stonden er bijzondere bomen in.

Huidige situatie

Aan de zijde van de Gedempte Turfvaart stond een rasterhek dat is vervangen door een 'Van Gendtgroen' spijlenhek. Aan het westelijk einde van de wal is in 1974 een entree gemaakt. Deze wordt vooral veel gebruikt door fietsers via de kettingbrug.

Op de wal zijn de afgelopen decennia eiken en esdoorns afgestorven. Die zijn waar plaats was vervangen door eiken en linden. Paardenkastanje en beuk zijn historisch. Opvallende bomen zijn er ook nog.

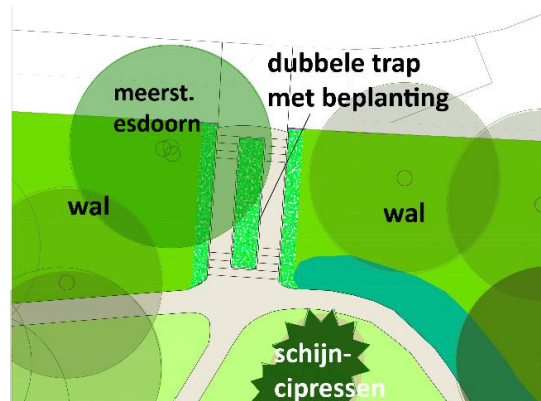
Onderdelen, elementen

Bomenrand op wal, nieuwe trappen - toegang over wal.

Streefbeeld

Gevarieerde bomenrand, ecologische bosbeplanting eronder, gras langs pad.

Project 13 Nieuwe voetgangersentree. Prioriteit II

Bomenwal, waar de nieuwe trappen-toegang kan komen. Rechts schets van trap.

Deelgebied K met montage van voorlopig herinrichtingsplan Steenwijkerdiep.

Deelgebied L - Heuveltje aan voorste vijver

Historische aanleg

Op het uitzichtheuveltje dat Copijn aan de zuidoever van de voorste vijver ontwierp werd de koepel van de Paasweide gezet. Er zijn geen historische foto's die goed laten zien hoe het heuveltje was beplant. Waarschijnlijk was het talud aan de vijverzijde vrij steil, lagen er stenen voor een rotsachtig uiterlijk en groeide er lage beplanting. Bomen stonden langs de paden omhoog en aan de zuidzijde van de koepel, waar het talud minder steil was. Waarschijnlijk groeiden daar ook struiken en was er geen uitzicht naar het zuiden. De koepel is niet lang na 1917 afgebroken en vervangen door een bank of banken.

Detail Copijn 1899.

Huidige situatie

Het talud is wat minder steil geworden en beplant met rododendrons. De stenen zijn (uit zicht) verdwenen, op een paar na. Langs het pad staan eiken en jonge linden en op de top staan groene 'Rams Woerthe -banken'. De zuidzijde is dicht met bomen en (groenblijvende) heesters.

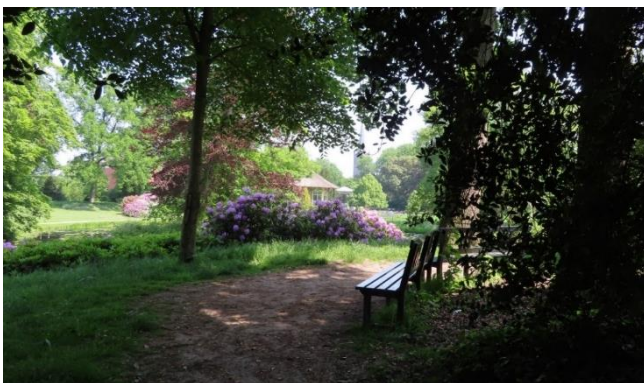
Onderdelen, elementen

Pad met laanbomen, banken, beplanting rododendrons op talud.

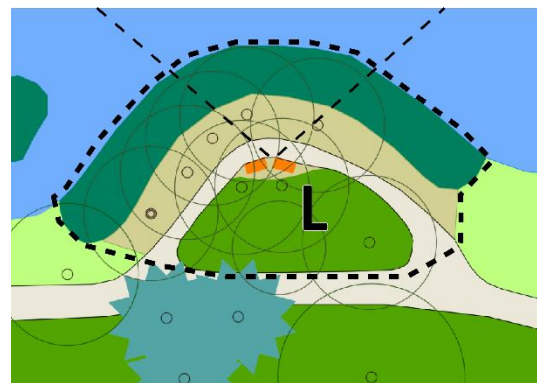
Streefbeeld

Uitkijkheuveltje met banken onder bomen. Vanaf de banken hoeft men het zuidelijke eilandje niet te kunnen zien.

Geen specifieke maatregelen.

Panoramisch uitzicht vanaf het heuveltje.

Deelgebied L.

Deelgebied M – Centrale ruimte -grasveld- tussen voorste en middelste vijverdelen

Historische aanleg

Door deze ruimte loopt de zuidelijke lange zichtlijn die tot diep in het park reikte en gericht was op de oude Eekmolen aan het Steenwijkerdiep. Beplantingsgroepen langs de oevers van de vijvers zorgden samen met de zuidelijke bosrand van het park tevens voor inkadering van andere uitzichten vanuit dit deel van het park, zoals een diagonale zichtlijn vanaf het hooggelegen pad (bij bruine beuk) naar het noordwesten.

Twee 'rondes' uit het padenstelsel van Copijn kruisten aan de noordkant via de Zwitserse brug, later kettingbrug, de doorgang van de voorste naar de middelste vijver.

In de tijd van Tromp Meesters lagen er nog sierperken.

Een extra pad werd toegevoegd na plaatsing van de muziektent in 1919.

Detail Copijn 1899, zitje met begin zichtlijn richting noordwest.

Drie sierperken en extra pad langs de waterrand dat is weggehaald.

Huidige situatie

De ruimte is intact, maar er zijn minder paden. Een verdwenen historisch pad door een laag en vaak nat gazon is bij de renovatie van 1999 bewust niet teruggebracht. Het verdwenen pad langs de plek van de verdwenen muziektent is ook weggelaten omdat één zijpad volstaat. Het zijpad langs een

paar oude solitaire bomen aan de oever, waaronder een netelboom en een bijzondere linde. (Dit pad staat verkeerd op de topografische kaart).

Op het heuveltje van de diagonale zichtlijn staat een opvallend dikke beuk aan het pad. Dit is nog duidelijk een door Copijn bedachte uitzichtplek. Het pad is het drukke fietspad van noord naar zuid over de kettingbrug.

Onderdelen, elementen

Grasveld met rand-boomgroepen.

Streefbeeld

Zicht op beide vijvers, gras waarop kan worden gezeten en gelegen.

Zuidelijke zichtas vanaf het centrale grasveld naar het westen. Rechts: zicht op de eilandjes van de wildernis is niet meer aanwezig.

Maatregel: inkorten van begroeiing ten westen van bosje ten zuid-westen van de kettingbrug.

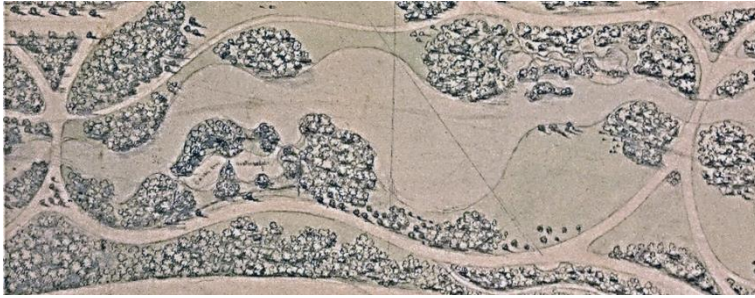
Prioriteit I

Deelgebied M, tussen twee delen van de lange vijverpartij.

Deelgebied N – Middelste vijver met eilanden

Historische aanleg

1899, detail H. Copijn.

De middelste vijver werd op twee plaatsen verbijzonderd. In het uitzicht van de Zwitserse burg (nu kettingbrug) tekende Copijn drie toegankelijke eilandjes en nabij de kleine brug een “bassin voor watervogels”.

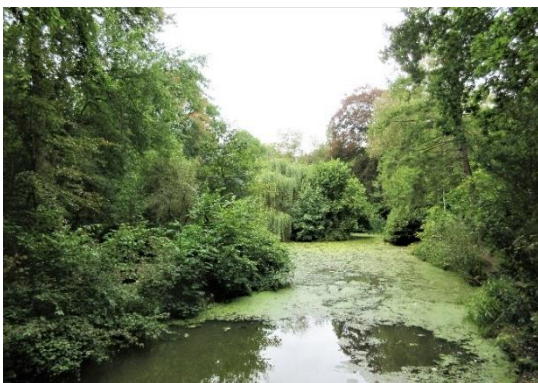
De aanleg werd minder grillig dan op de tekening van 1899. Vooral aan de zuidkant steken de bospunten minder ver in de vijver. Maar de boomgroepen hebben nog steeds de betekenis van een scheidende werking van de opeenvolgende ruimten.

Links “bassin voor watervogels”. Rechts drie eilandjes van de Wildernis of Klein Zwitserland.

Huidige situatie

De drie Zwitserse eilandjes functioneren goed als spelobject met stapstenen. Toch zijn ze te dicht wat betreft begroeiing.

Het uitzicht vanaf de kettingbrug is te weinig. De treurwilg wordt te groot en stopt zichtlijnen.

Het bassin voor watervogels met langwerpig eiland.

Streefbeeld

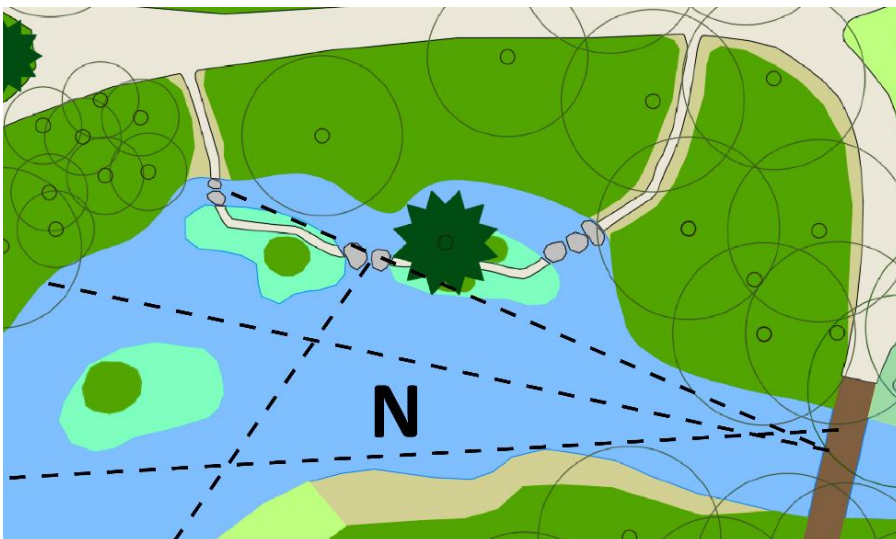
Vanaf de kettingbrug zicht op de stenige eilandjes van de wildernis en verder doorzicht. Grotere herkenbaarheid van de functie van het “bassin voor watervogels” met eiland.

Project 16 De 3 eilandjes van de Wildernis of Klein Zwitserland kaler maken en verfraaien, o.a. met keien en bloemplanten. **Prioriteit II**

Maatregel: Op het zuidelijke eiland de treurwilg verwijderen. **Prioriteit I**

Huidig aanzien toegang naar eilandjes.

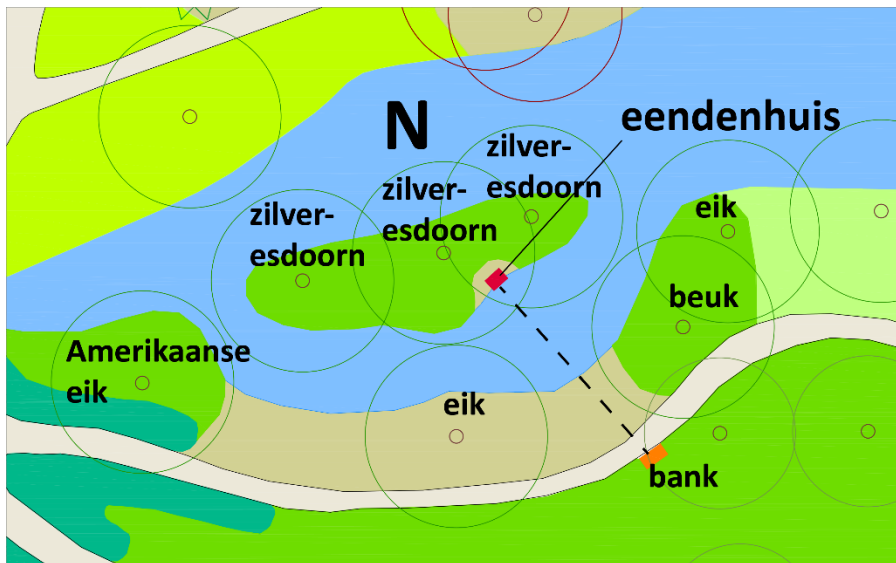

Deelgebied N, uitsnede van de middelste vijver met de drie eilandjes.

Project 18 “Bassin voor watervogels” verduidelijken door het plaatsen van een eendenhuis op het eiland. **Prioriteit II**

Links: er zijn genoeg potentiële gebruikers van een eendenhuis. Rechts een referentiebeeld.

Deelgebied N. Uitsnede van de middelste vijver met het bassin voor watervogels met het bijbehorende eiland. Op het eiland is een nieuw eendenhuis geprojecteerd.

Deelgebied 0 - Noordelijke bospartij rond open ruimte aan middelste vijver

Historische aanleg

1899, detail H. Copijn

Huidige situatie

Het rond lopende brede bomenpad om het grasveld is in 2000 hersteld.

Streefbeeld

Breed pad met eenzijdige laanbeplanting door het bos of langs het veld.
Bosrand langs de huizen verdichten.

Maatregelen

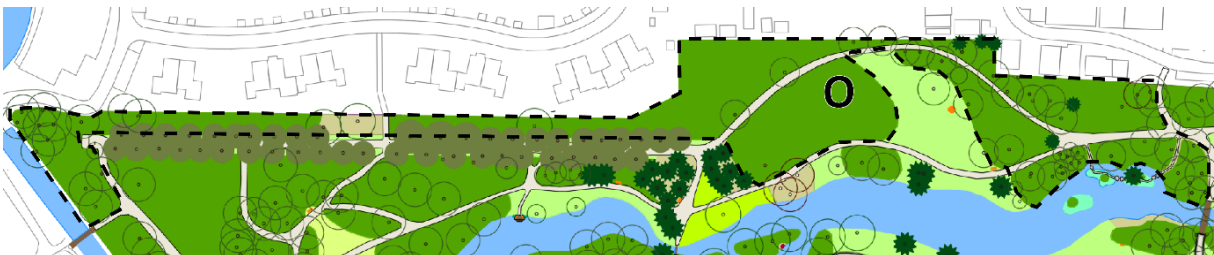
Bosrand verdichten. **Prioriteit I**

Herplanten Noorse esdoorn bij kruising van paden. **Prioriteit I**

Een stuk hekwerk ter hoogte van speelveldje vervangen door hek in huisstijl. **Prioriteit PM**

Stomp van verdwenen Noorse esdoorn, boom herplanten. Hekwerk vervangen door hek in huisstijl.

Deelgebied 0

Deelgebied P - Gazon aan noordkant middelste vijver met diagonaal uitzicht

Er is zicht op de nieuwe woningen, die beter enigszins verhuld kunnen blijven achter hun schutting en bomen in het park. (Dilemma: minder middagzon in de tuinen.)

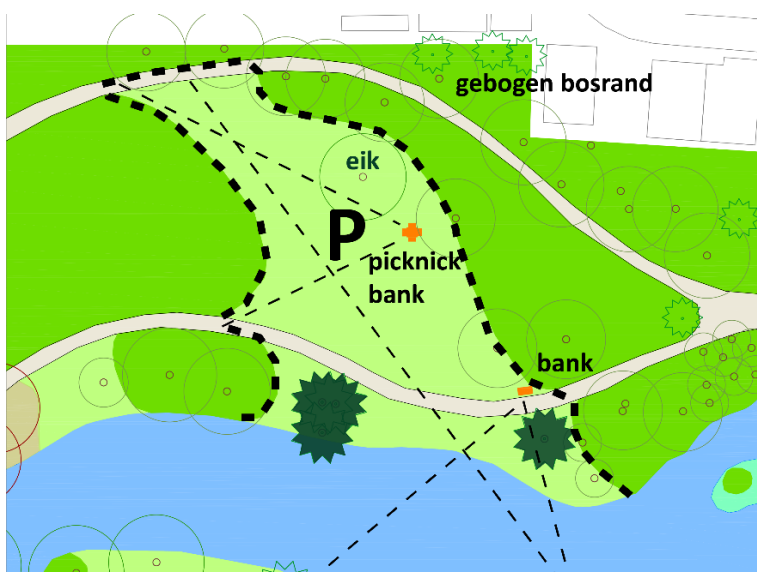
Diagonale zichtlijn over vijver met nu aan het einde de picknicktafel.

Project 17 Bijzondere picknicktafel (ver)plaatsen naar de oostkant van het veld tegen de bosrand.
Prioriteit I

Maatregel: Rechte hoek in de bosrand met bosrandplanten wijzigen tot een gebogen lijn. **Prioriteit I**

De rechte hoek in het gazon kan veranderd worden in een gebogen hoek met bosrandplanten.

Deelgebied P. De picknick bank is verplaatst van de noordrand naar het midden.

Deelgebied Q - Zuidelijke langgerekte bospartij

Historische aanleg

Ten tijde van de aanleg van park Rams Woerthe lag aan de zuidkant van de Aa nog agrarisch gebied. Blijkbaar vonden Tromp Meesters en Copijn het zicht over de weilanden niet bijzonder en bescherming tegen westenwind belangrijker, want het ontwerp van de zuidrand behelst een langgerekte bospartij. Weliswaar tekende Copijn op een plek een smal pad langs de buitenrand, maar dat is waarschijnlijk nooit aangelegd. Van meet af aan zal de beplanting gemengd zijn geweest, met daarin ook (groepjes) naaldbomen en bijzondere bomen op plaatsen waar ze goed zichtbaar zijn (randen, hoekpunten van paden). Vermoedelijk werden aan de buitenrand veel iepen geplant, vanwege hun snelle jeugdgroei en windbestendigheid.

Aan de westkant zijn veel naaldbomen geplant.

Huidige situatie

In het bos komen weinig iepen meer voor, maar wel veel eiken. Toen aan de zuidkant een nieuwe brug werd gemaakt, zijn onnodig eiken gekapt.

In het bos bevindt zich een bijzondere vijfsprong van paden met rododendrons erlangs. In het kader van beheer zijn de rododendrons gesnoeid en aangevuld. Braamstruiken hebben er nog vat op.

Streefbeeld

Een dichte afschermdende bosrand met een kleine onderbreking bij de brug en incidenteel een kijkgaatje naar de Paardensloot. Naaldbomen in het westelijk deel in stand houden.

Bij een markante es in de bosrand kan een pad worden gemaakt voor een voetgangersbrug die uitkomt op een pad langs het speelveld.

Project 23 Nieuwe entree maken met nieuwe brug. Prioriteit II

Maatregelen

Herplanten enkele eiken ten oosten van de bestaande toegang. Het zicht op de brug zelf moet wel duidelijk open zijn. **Prioriteit I**

Klein paadje tussen heuveltjes openhouden. **Prioriteit I**

Naaldbomen aanvullen wanneer mogelijk. **Prioriteit I**

Deelgebied Q Bosstrook met nieuw toegang met brug over Paardensloot, aansluitend op wandelpad langs speelveld.

Deelgebied R - Open bosoever zuidkant

Historische aanleg

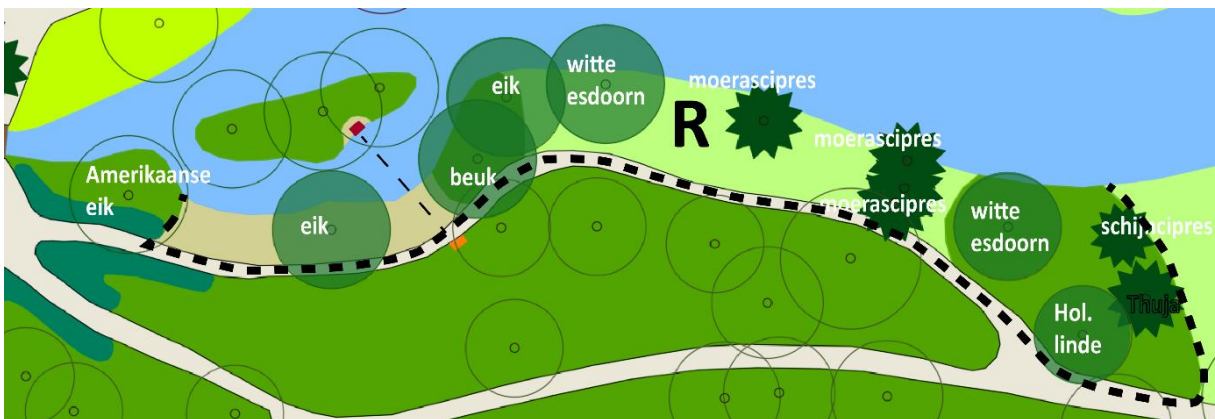
Er was een open oever tegenover het eendeneiland. De grasoever ten oosten daarvan is breder geworden dan op de tekening van Copijn (zie deelgebied N, p. 68.)

Huidige situatie

Een enorme moerascipres deelt een grasveld feitelijk in twee grasveldjes met kort gemaaid gras. Dan volgt naar het westen tegenover het eendeneiland een oeverstrook met natuurlijke lage begroeiing.

Streefbeeld is (bijna) overeenkomstig de huidige situatie. De groep naaldbomen is hier dominant en dient aangevuld, wanneer mogelijk.

Maatregel: in de toekomst extra aandacht voor vrijhouden uitzicht naar eendenhuis.

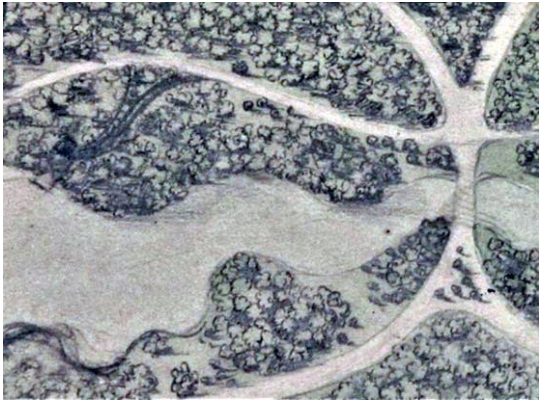

Deelgebied R: zuidzijde middelste vijver met open bosoever en kleine grasvelden. De twee open oevers horen bij dezelfde vijver maar hebben een verschillend uitzicht en sfeer.

Deelgebied S - Open bosoever met veel naaldbomen, noordzijde middelste vijver

Historische aanleg

Hoewel Copijn een dichte noordoever tekende, is deze oever ten westen van de smalle brug altijd enigszins opengebleven tussen de brug en een zwemhuisje, dat Tromp Meesters plaatste, maar waar geen foto van bestaat. Copijn gaf de plek al aan met een pad ernaar toe door de bosrand, een hokje en een streepje als vlonder.

1899 detailtekening H. Copijn: paadje naar zwemhuisje. Rechts: van zuid naar noord kijkend, de donkere groep coniferen. Deze twee Thuja's bij de brug zijn bijzonder en een focuspunt vanaf meerdere kanten.

Noordoever ten westen van smalle brug is open.

Huidige situatie

De getekende splitsing van paden ten noorden van de smalle brug is niet zo uitgevoerd. Een groep Schijn-cipressen staat verhoogd aan het pad met een groep blauwe schijn-cipres er tegenover. Langs het pad staat een bank en in de open plek er tegenover heeft de gemeente hogere (bijen)kruiden gezaaid als ware het een bloemperk tegenover de bank. Een leuke vondst die de zitplek een eigen karakter geeft.

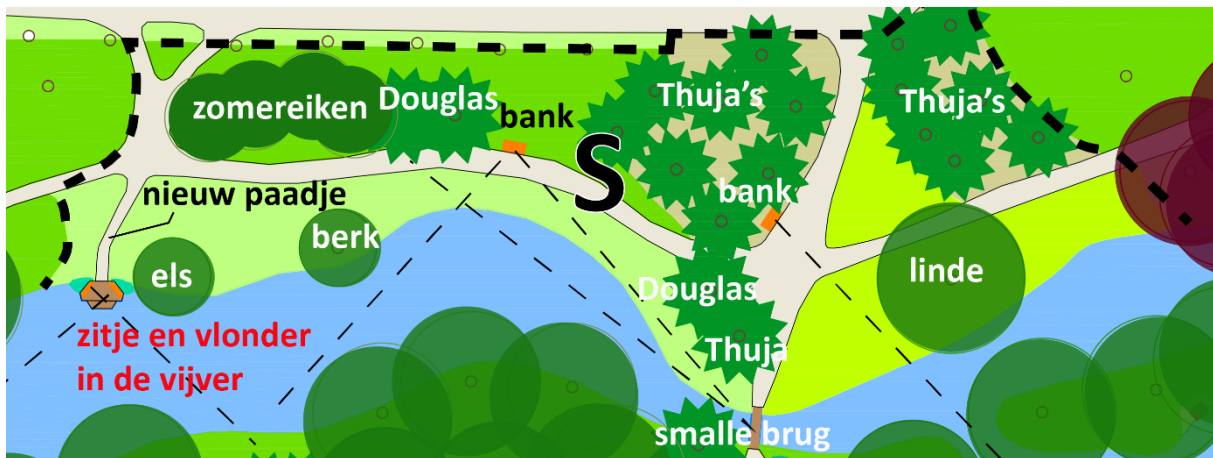

Zicht noord-zuid: de open plek tussen grotere coniferengroepen, rechts Thuja's.

Streefbeeld

Open bosoever met gevarieerde randbeplantingen. Groepen Thuja's handhaven.

Project 19 Zitvlonder maken aan het westelijk einde van de open oever. **Prioriteit III**

Deelgebied S: meer plezier van het water door een nieuwe zit- en speelplek boven het water.

Deelgebied T - Veldje en oeversranden

Historische aanleg

De tekening van Copijn is een schets met lijnen over elkaar. Foto's ontbreken van het achterste deel. Het veldje is qua vorm vermoedelijk zoals ooit aangelegd.

Huidige situatie

Een veldje met dichte randen, vanaf de paden ziet men weinig van het water. Het gras wordt beheerd als een bloemrijk veldje van hoog gras en kruiden.

Streefbeeld

Zichten vanaf de paden op het water. Beplantingsranden in de oever aangepast op deze zichten, zoals aangegeven in de ontwerptekening.

Project 20 Grasveld verder verschrallen tot bloemrijk en ecologisch waardevol weilje. **Prioriteit I**

Project 22 Broedhoop maken voor ringslangen. **Prioriteit I**

Maatregelen:

Landpunt vrijmaken voor zicht op de vijver. **Prioriteit I**

Beplanting aan zuidkant van de landpunt inkorten tot kleine paadje. **Prioriteit II**

Jonge linde weghalen (verplanten), wegens te veel schaduw en uitschulpen oever. **Prioriteit I**

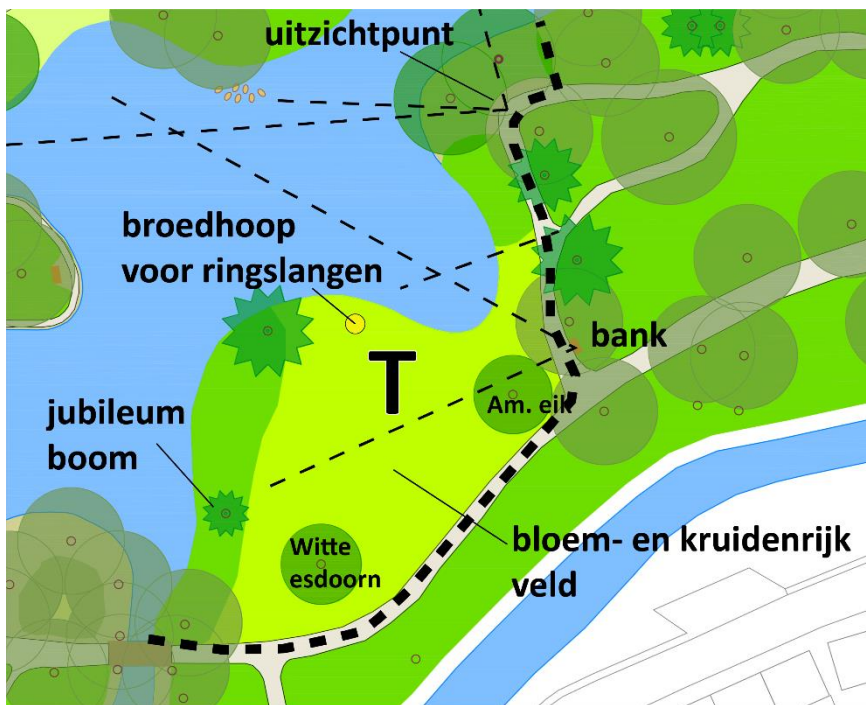
Links: veldje wordt bloemrijk en krijgt broedhoop. Rechts: Linde weghalen om zonnige plek te behouden.

Mammoetboom geplant in 2011 ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de gemeente Steenwijkerland.

Begroeide landpunt open maken als uitzichtpunt.

Deelgebied T. Meer natuurwaarde en meer uitzichten over de achterste vijver.

Achterste stuk algemeen, deelgebieden U, V, W

Historische aanleg

Hendrik Copijn heeft het achterste deel van het park getekend als een bos (Roekenbos met een laan erlangs aan de noordkant, het vervolg van de vijver en één breed pad eromheen. Omdat in de tekening niet duidelijk is, waar de grond van het graven van de vijver zou worden gelegd - reliëf van oevers en heuvel ontbreekt in de tekening - is de werkelijkheid spannender dan getekend.

De vijver wordt gekenmerkt door een zeer grillig verloop met hoge oeverpunten en daartussen lagere inhammen -de bolle-holle oevers - en een doorgang naar de Aa. De tekening werd gemaakt toen de plek voor het kanaal van Tromp Meesters nog niet duidelijk was. Even later werd met een dikke potloodlijn een grenskanaal getekend en de vijver wat teruggelegd naar het oosten. De ver uitstekende landpunten zijn opvallend, vooral de middelste. Die situatie is ook aangelegd.

1899 detailtekening H. Copijn.

Huidige Situatie

Het is het meest natuurlijke deel van het park met zandpaden, beuk vooral langs de zuidwestrand, eik, geen bloemperken of rododendrongroepen, wel naaldbomen en een open veldje. De oevers zijn zover dichtgegroeid en overschaduwd waardoor te weinig van het water beleefd kan worden, ook omdat het rondlopende pad ver van de vijver vandaan ligt. Het roekenbos (deel W) is wat rommelig, het beukenbos ten zuiden daarvan juist majestueus, maar zonder ondergroei. Het achterste stuk wordt door de een ervaren als natuur door de ander als saai.

Streefbeeld

Voor het hele achterste deel geldt als gewenst karakter, een natuurlijk beeld maar tegelijk spannend, wild, majestueus, maar ook grillig, onvoorspelbaar en verrassend. Daarom is juist hier een nieuw 'ontdekkpad' bedacht en spelelementen van natuurlijke materialen. Ook zal het beeld vanaf het rondlopende pad in veel opzichten mooier worden doordat de vijver beter zichtbaar wordt en een begroeiing van de bosbodem wordt nagestreefd, ook met stinsenplanten.

Deelgebied U - Achterste vijver met verbinding naar Aa

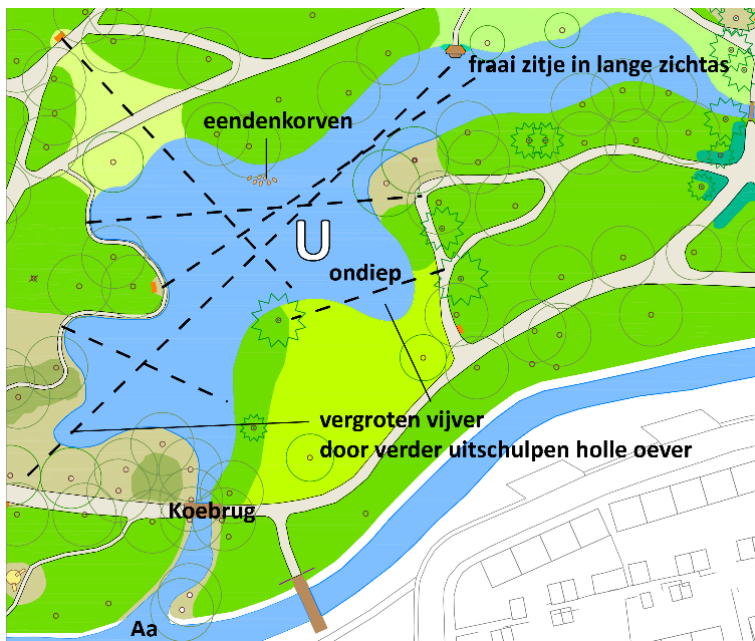
Project 21 vijver vergroten met ondiep deel bij veldje, (zie foto gebied T). **Prioriteit II** wegens eerst doen van water-baggerwerk, alvorens aanleg paden etc.

Project 27 Oever bosvijver verder uitschulpen. **Prioriteit II**

Project 33 Eendenkorven plaatsen. **Prioriteit II**

Deze oever verder uitschulpen voor meer zicht op het water vanaf het hoofdpad.

Deelgebied U. De achterste vijver wordt verfraaid en beter beleefbaar gemaakt.

Deelgebied V - Bos met westelijke holle-bolle oevers

Project 24 Speeloversteek over de Aa. **Prioriteit II**

Project 25 Nieuw slingerpaadje. **Prioriteit II**

Project 26 Speelelement van natuurlijke materialen. **Prioriteit II**

Project 28 Rustieke zitbank. **Prioriteit II**

Project 29 Avontuurlijk natuurpad aanleggen langs bosvijver. **Prioriteit II**

Project 30 Aanleggen stronkentuin. **Prioriteit II**

Project 31 Stronkengroep aanleggen en beplanten op landpunt bij Koebrug. **Prioriteit II**

Project 32 Bijzonder zitje maken op landpunt met fraai uitzicht over de bosvijver. **Prioriteit II**

Maatregel: lanen met zand afstrooien.

In het midden ligt de westelijke landpunt waar een pad overheen kan gaan (project 29) met bank op de punt (project 32).

Ten noordwesten van de Koebrug groeien al varens in de oever, straks ook tussen de stronken bovenop de bolle oever ten westen van de Koebrug (project 31).

Brede beukenlaan afstrooien met wit zand, evenals Lange laan.

Deelgebied V. Door spannende toevoegingen meer gebruikswaarde.

Deelgebied W - Roekenbos met uitzichtheuveltje

Streefbeeld

Dicht gemengd bos, waarin de uitzichtheuvel het belangrijkste element is. De heuvel krijgt een opvallende bank om van veraf gezien te worden. Zittend op de bank kijkt men over een bloemrijke helling naar de vijver.

Project 34 Brede (Roeken)bank maken met opvallend hoge rugleuning. **Prioriteit III**

Project 35 Bloemrijke helling tussen top heuvel en bosvijver. **Prioriteit III**

Maatregel: In eerste instantie de helling en vijveroever in het zicht vrij houden van hogere begroeiing, **Prioriteit I**

(Later helling bloemrijk beplanten, project 35 Prioriteit III)

Deelgebied G. Uitzichtheuvel met bijzondere bank en bloemrijke helling.

Deelgebied X - Lange laan met Amerikaanse eiken

Historische aanleg

In 1899 heeft Hendrik Copijn een brede laan getekend die is ingeplant met Amerikaanse eiken en haagbeuken in de rij erachter. De laan was bedoeld voor de vier zonen, voor spel en paarden rennen en ringsteken te paard. Copijn heeft zelfs de aanzet voor een tribune aan de zuidkant halverwege de laan getekend. Die is er niet gekomen. Er werd wel een huisje met drie poortjes aan het einde van de laan gezet.

Huidige situatie

De laan is grotendeels verjongd met Amerikaanse eik, maar helaas worden de jonge bomen met messen bewerkt. Aan de oostkant zijn nog drie Amerikaanse eiken bewaard en een aantal haagbeuken, waarvan het meest spectaculaire exemplaar bij de toegang naar de nieuwe woonwijk staat.

Jonge Amerikaanse eiken langs de Lange Laan. Rechts een van de oude haagbeuken aan de laan.

Streefbeeld

Rechte laan waarin de Amerikaanse eiken domineren over de begroeiing aan weerszijden en het brede pad een rechte baan is van wit zand.

Verbijzondering van het zicht door de laan door een kunstwerk dat de vroegere functie van de laan voor ringsteken duidelijk maakt.

Project 36 Robuust kunstwerk dat refereert aan het historisch gebruik van de lange laan als ringsteeklaan. **Prioriteit III**

Deelgebied X. De Lange laan is uitzonderlijk wegens zijn brede en rechte lijn en een kunstwerk dat refereert aan het ringsteken en paardrijden door de familie.

5.2 Diverse aanbevelingen

1. Overleg met het Waterschap over de begroeiing van de vijvers en de oevers. De vijvers horen spiegelende vlakken te zijn. Daarom mag maximaal 1/3 van het wateroppervlak bedekt zijn met waterplanten. Waardevolle oeverbegroeiing behouden.

De vijver heeft geen spiegeling meer. Waardevolle begroeiing vooral achterin behouden. Pijlkruid is een fraaie waterplant.

2. De locatie van de bomen op de beheerkaart verbeteren, zodat de plek van belangrijke bomen op kaart correct is en de samenhang van het reliëf met de plaats van de boombeplantingen klopt. Vooral rond de bosvijver is dit belangrijk.

3. Bij een kwaliteitsimpuls hoort een hoger beheerniveau met intensiever onderhoud. Het zo gewenste (internationale) bezoek dient een park te zien dat voor Nederlandse begrippen ongebruikelijk goed is onderhouden.

Onderhoud uitgevoerd door een vaste ploeg is heel goed, maar het huidige aantal uren voor het permanent in stand houden van paden, zichtlijnen, bomen, heestergroepen, het schoonhouden van banken, onderhouden van bijzondere elementen als bloemperken en bloemenbrug en nieuw te maken elementen is te gering. Om kwaliteit in stand te houden, te verbeteren en toegevoegde elementen te onderhouden is meer menskracht noodzakelijk.

4. Is ook inzet van burgers/vrijwilligers mogelijk?

5. Het typerende Van Gendt – Rams Woerthe groen met een kleurcode vastleggen, zodat alle hekken, bruggen dezelfde kleur hebben.

6. Goede samenwerking met Vereniging Hendrick de Keyser die belangrijke gebouwen in het park beheert (huis en appelkelder). Vragen aan Hendrick de Keyser wat hun toekomstplannen zijn.

7. Een folder met plattegrond en wandeling door het park met verhaal over het park van Tromp Meesters (een parkfolder naast een folder huis).

8. Als de kans zich voordoet ontbrekende driehoek aankopen, bij park voegen en zo mogelijk ook een toegang maken aan het einde straatje.

9. Extra promotie

Een korte promotiefilm maken met verhaal over Tromp Meesters, Copijn, ontwerpstyl van het park, gebruik door de familie en daarna de bewoners van Steenwijk. In de film de samenhang met de stad tot uitdrukking laten komen. (Ligging net buiten de vestingstad, parallel aan Steenwijkerdiep etc.)

Mooie gefilmde beelden, ook vanuit de lucht.

